Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ОРШОТ, 28 АПРЕЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 51 (7397). ★ Мах 3 кеп.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежар 1987 шера цхьоалагIча квартале городаша, районаша, промышленноста, гIишлон, транспорта, бувзама, торговле, бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятеша планаши тIанйца социалистически декхараши кхоачашдара итогашка.

Планаши социалистически декхараши кхоачашдеча эггара доккхагIа производственни хьокхамаш дахарах хьожайойла.

Районашта юкъе:

Хьалхара моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНА,

къахьегама овсарле лакхъяра план 107,9 процент, продукцена поставкаш яра бIаь процент, продукци маьхалъяккхара план 103,2 процент кхоачашъярах.

ШоллагIа моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш

ВЕДЕНСКИ РАЙОНА,

къахьегама овсарле лакхъяра план 112,9 процент, продукцена поставкаш яра задани бIаь процент, продукци маьхалъяккхара план 173 процент кхоачашъярах.

КхоалагIа моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Диплом а луш

СОВЕТСКИ РАЙОНА,

къахьегама овсарле лакхъяра план 101 процент, продукцена поставкаш яра задани 100 процент, продукци маьхалъяккхара план 105 процент кхоачашъярах.

Социалистически яхье призовой моттигаш яьха районаш республикански сийлен Улга тIа хьойла.

Производственни, Iилман-производственни объединенештеи управленештеи юкъе:

Хьалхара моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа хьойла:

Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединени;

«Грозтрубопроводстрой» трест.

ШоллагIа моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тIа хьойла:

«Промавтоматика» яха Iилман-производственни объединени, Нохч-ГIалгIай карьероуправлени.

КхоалагIа моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Диплом а луш, республикански сийлен Улга тIа хьойла.

СССР 60 шу дизара цIерагIа «Оргтехника» яха Грозненски производственни объединени.

Производственни коллективашта юкъе:

Хьалхара моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа хьойла:

Горячеводски бурув тохара балхий управлени;

Малгобекски бурув тохара балхий управлени;

ГрозНИИ институт;

«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод;

объединенни Грозненски ТЭЦ;

«Чечингбыттехника» объединени;

Къулбаседа-Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене энергоучасток;

республикански радиотелевизионни передающи центр;

Нохч-ГIалгIай цементни завод;

Номер 7 йолча специализированни треста Грозненски монтажни управлени;

«Союзспецгазремстрой» треста ПМК-4.

Номер 4 йола маькх ю завод.

ШоллагIа моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански сийлен Улга тIа хьойла:

«Грознефтегаз» мехкдаьттагазовни управлени:

Гудермесски «Нефтехимзапчасть» завод;

«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод;

«Грозгипронефтехим» институт;

«Чечингхимчистка» объединени;

«Ремсельбурвод» треста Къулбаседа - Кавказски СПМК;

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-7;

Гудермесски городской универсальни торг;

«Чечениигушмежхозлес» объединени;

Макаронни фабрика;

Дулха комбинат;

«Чечениигушводстрой» гIишлон управлене ПМК-1.

КхоалагIа моттиг

КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Диплом а луш, республикански сийлен Улга тIа хьойла:

«Чечингремстройбыт» объединени;

«СевКавНИПИнефть» институт;

Номер 5 йола маькха завод;

«Ачалуки» яха минеральни хий ду завод;

«Чечениигушагропромстрой» объединене Грозненски аьшкбетона конструкцей завод;

«Чечениигушагропромстрой» объединене Шалински МПМК;

«Чечениигушагроконсервпром» объединене ПМК.

Советий Мехка къахьегамхой! Ма хулла дегIайоалае общественни вахаре эргалонаш яра процесс, дикагIйолча опыта хIара дакъилга мах бе, Iомае, юкъейоалае, дIа-хьа йоаржае из!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

Грозненски вагонни депо дуккхача болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши ва токарь, коммунистически къахьегама ударник Н. Г. Нижибицкий. Ший балхах тIехдика кхеташ, йоккха опыт йолаш токарь ва из. Ший опыт, дикагIйола балха методаш дог раьза долаш цо дIа йовзийташ, хьалхкебаь говзанчаш итташ ба. Цхьа шу дIадахийтац цо ший професеех цаI-шиъ говзанча ца кийчвеш. Массехк балха говзал йолча цун дика вIаштIехьдоал из де. ХIанз цо Iомавеш ва къона электросварщик В. Красюкови, слесарь С. Луцеви. Уж шоай балхах дика кхеташ боагIа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) кагирхой хьехамча Н. Нижибицкий, электросварщик В. Красюков, слесарь С. Луцев чертежага а хьожаш, бе безача балхах лаьца дагабоалаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

МАЙ БЕТТА ЧОТАГIА

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дузача цIейна сийленца накъа а болхаш, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани цу дезача денга кхачалехьа кхоачашъяра доккхий декхараш тIанйцад Горячеводски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша. Шоаш денна дош дизза кхоачашдара еррига шоай таронаш оарцагIъяьхай цар. Кхетамца вIаштIехьбаьккхаб бурувдеттарий къахегами царна юкъера социалистически яхьи, боаггIача бесса пайда ийбу цар балха ханахи буровой оборудованехи. Цудухьа республикерча бурув деттача организацешта юкъе хьалха латташ хьайоагIа Горячеводски УБР коллектив.

Цхьаккха бутт дIабахийтац цо ше тIанйца декхараш тIехкхоачаш ца деш. Цудухьа дерригача технико-экономически хьокхамий хьалхарча биъ бетта задани кхоачашъярах рапорт делар цо ханал дуккха хьалха. ПланагIа лаьрхIачул тIех тохаргда ши эзар метрал чуьнахьа доаца бурув.

Производства эффективность лакхъяра тIехьа тIагIертта къовсам лоаттабеча бурувдеттараша къаьстта чIоагIа тоадаьд укх юбилейни шера шоай технико-экономически хьокхамаш а. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах ер шу доладелча денз цар кходаьд 44 эзар сом. Буровой оборудованех, остех бизза пайда ийбарах, кхом барен хьурмат дарен режим чIоагIъярах. Укх шера 663 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна УБР коллективо, Из хул планагIа лаьрхIачул 293 эзар сом дукхагIа.

Къахьегама овсарле лакхъяра паччахьалкхен план 35,5 процент тIехкхоачашъяьй лаьттан ченаш техкараша. Духхьал из лакъяра чотагIа техад планал совгIа мел теха бурув. Юкъера лаьрхIача бетта хIара станокаца бурув тохара коммерчески сухала задани 121,2 процент кхоачашъяьй цар.

Къаьстта дика къа а хьегаш, бурув тохара балхий управлене бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ хьайоагIа буровой начальникаш Дудин Вячеслави Сменщиков Бориси керте латтача бурувдеттарий коллективаш. Бурув тохара хIара бетта задани 135 — 150 процентал чухьнахьа йоацаш кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

РАПС ХЬАКХА ЙОЛАЯЬЙ

Дулха хьайбаш кхабара лостам болаш я Грозненски района «Загорский» совхоз. Цудухьа, доакъарца кхоачам бара дукха тайп-тайпара культураш дIаюв хIара шера. Масала, соахка цхьа эзари кхо бIаьи гектар совгIа долча кхашка рожаца рапс дIайийра цига. Эзар гектара тIа йолча цунах силос йолларгйолаш я, хIаьта йисар мошача доакъара хьокхаргья.

Укх деношка дIаболабаьб из болх Мушуев Висита кулгалдеча шоллагIча отделене. Эггара хьалха рожаца дIайийна рапс хьакха йолайир Кени-Юрта йистте долча 135 гектар дIалоацача кхай тIара. Кхычахьа дIайийначул сихагIа дегIаенай из цу кхай тIа. ХIаьта тамаш а яц. Рапс дIаелехьа хIара гектара тIа 250 центнер кхоачийташ органически удобрени йилла хьаьндаьд цигара лаьтта.

ХIанзарчоа рапс цхьан КИР-ца мара хьокхаш яц. ЦIена бу болх из лелаеча Алиханов Асланбека. ХIара гектара тIара 180 центнер моша доакъар доал, план 120 центнер йолаш.

— ГIулакх миштад аьлча, — дувц Мушуева, — соахка Iалашдаь хинна доакъар тхоай хьайбаш кхоабаш а кхыча боахамашта новкъостал деш дIателаш а чакхдаьннад тха. Ча мара дисадац. Ше долча тайпара дIаделча во дуъ из хьайбаша. Цхьабакъда, мошача рапсаца эдеш хьаьшка дуллача цунах юхе дукха хIама йинтац. ХIаьта хIанз цхьан КИР-ца мара болх бац. дийнахьа ши лафет мошача доакъарах кхоачам хуландаь. Цул совгIа хIанз а хIара дийнахьа кIезигагIа дале итт сантиметр дегIайоагIа рапс. Цунца цхьана, тIакхет хIара гектара тIара чуэца хьувкъам. Из гIулакх теркалдеш а сихлац тхо рапс чуя.

Х. МАГОМЕТОВ.

Яхъа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ЦхьоалагIча майна хетадаьча КПСС ЦК ТIахьехамашта хьинаре къахьегарца жоп а луш, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейга кхачалехьа шоаш тIанйца декхараш дикка тIехкхоачашдеш я Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дуккхача установкай, цехий коллективаш. Царна юкъе даим хьалха латташ хьайоагIарех я опытни инженер, къахьегама ветеран Краснова Людмила Николаевна керте латтача № 21-1 йолча коммунистически къахьегама сийден цIи лелаеча установка коллектив. ХIанзлехьа цо толамца кхоачашъяьй мехкдаьтта продукци арахецара пхе бетта задани.

Иштта дика болх беш а, укх юбилейни шера шоаш тIанйца декхараш тIехкхоачашдеш ба Якимец Геннадий Семеновича кулгалдеча ЛЧ-24 яхача установка технологаш. Товарни продукци арахецара биъ бетта задани графикал кхо ди хьалха кхоачашъеш хьабоагIа уж.

Предприятерча цехашта юкъе укх шера даим хьалхалаттачарех я Зимин Владимир Викторовича кулгалдеча цхьоалагIча цеха коллектив.

Ши-шегIа хьахулаш дац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да установкай, цеха технологаша хадданза технологически режим нийса а лелаеш, хьинар кхо ца деш къахьегар, къахьегама дисциплина тоаяр.

Деша дай бац

Ер юбилейни шу хьинареча къахьегамца белгал а доаккхаш, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIанйцадар Нохч-ГIалгIай «Ремстройтрест» чуйоагIача цхьоалагIча Грозненски ремонтно-гIишлон управлене ремонтникаша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха. Чакхбоалаш латт хьалхара биъ бутт. Цу юкъа баьча балха итогаша хьахьокхачох тIанйцача декхарий цхьаькха пункт кхоачаш ца ярал совгIа, гаьнна лоархIабеш бац уж шоай производственни хьокхамех а. ГенподрядагIа гIишлони ремонтни балхаш дара паччахьалкхен план низткъа кхоачашъеш я ремонтно-гIишлон управлене коллектив.

Кхы мел долча производственни хьокхамий даькъе тIанйца декхараши паччахьалкхен плани каьхата тIа йисай. Нах чубахача цIеноштa ремонт яра паччахьалкхен план 98 процент совгIа мара кхоачашъеш яц. Ер шу доладелча денз управлене болхлоша кхоачаш ца деш диса ремонтни балхаш диъ эзар гаргга сома маьхада. Оттабаьча боарамал лакхъе езаш йола къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 8,2 процент лохагIа я.

Шоаш денна дош кхоачаш ца дарал совгIа, хIара бетта паччахьалкхен план кхоачаш ца еш, дукха декхар тIадусаш хьайоагIарех я Аслаханов Саиди Маркатун Евгенийи керте латтача цхьоалагIчей йиълагIчей ремонтно-гIишлон участкай коллективаш.

НОВ. В. П. ПРОКОФЬЕВНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МЕХКДАЬТТАЧАКХДОАХАЧЕИ МЕХКДАЬТТАХИМИЧЕСКИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Мехкдаьттачакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленносте дика гIулакхаш карагIдувларах, керда технологически процессаш вIашагIйохкачеи караерзаечеи доккха дакъа юкъедахьарах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьттачакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла **Прокофьев** Виктор Петровича — Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института директора Iилман балха волча заместитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный, 1987 шера 23 апрель.

НН. В. С. ГЛУХОВНА, А. П. КОСОЛАПОВАНА, А. А. СИМОНОВНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР IИЛМАИ ТЕХНИКАИ ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Iилмеи техникеи дегIакхувлача дика гIулакхаш карагIдувларахи, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР Iилмаи техникаи заслуженни деятель» яха сийлен цIи лойла:

Глухов Владимир Степановича — «Промавтоматика» яхача Грозненски Iилман-производственни объединене генеральни директора заместитела.

Косолапова Антонина Павловнана — Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института цеолиташ хьаяра технологе лабораторе заведующена.

Симонов Анатолий Андреевича — «Промавтоматика» яхача Грозненски Iилман-производственни объединене «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ керттерча инженера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный, 1987 шера 23 апрель.

ДИКАГIБАРИЙ ЦIЕРАШ ЙОАХ

21 июнь ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

ДIадахача шаьраска дийнахьа биохимически завода премиксай цеха цIеча уголоке гулбелар дукха нах. Уж баьхкабар моттигерча Советий депутаталла кандидаташ оттабарах дола дош дувца.

Завода парткома секретара Л. Морозовас собрани хьаеллаш массанега хоам бир шоаш Грозненски городской совета депутаталла цхьа кандидати Заводской райсовета депутаталла ши кандидати оттаве везаш волга.

Дош дех цеха лабораторе химика Неупокоева Валентина Ефимовнас. Горсовета депутаталла кандидат оттаяра цо могаю премиксай цеха лаборант Корякина Татьяна Ивановна. Ший балхах дог лазаш, тIадилла декхар бехктохкаме кхоачашдеш, юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаш из йолга белгалдоаккх цо. Иштта предложени йир Корытник Галина Валентиновна кандидаталла оттаяра а. Шаккхе кандидатура йийцачул тIехьагIа дукхагIчар хьаллаьцар Н. Неупокоевас йийцар. Горсовета депутаталла кандидат оттае могайир **Корякина Татьяна Ивановна.**

Иштта, шишша саг белгалваьккхар Заводской райсовета депутаталла кандидаташ оттабара а. Царна юкъе бар болхло Хабибулаев Али Хасбулаевич, Мусаева Зарет Вахитовна, Хаджиев Арби Хаджиевич, Габатаева Джавзан Шахидовна.

Вай массане а кандидаталла оттаяра хьаллаца еза цеха лаборант Габатаева Джавзан, — аьлар ше къамаьл деш премиксай цеха ремонт яра мастера Л. Клочковас.

— Из вайна массанена дика йовзаш а сий деш а саг я. моллагIча минуте кийча я из эшачоа гIо дара, ца кхетар дIахьехара. ЦIена кхоачашду цо балха тIара а юкъерча вахарера а ший декхараш, бакъдолчоа тIакхувш, нахаца дувца ховш я.

Иштта шоллагIвола кандидат оттавеш цун дикагIйола оамалаш ювцаш хоаставир цеха воккхагIволча мастера Х. Ахмадова дикагIвола болхло, производства хьалхалаттар А. Хабибулаев а.

— Со теш, — аьлар цо Али Хасбулаевичa вай тешам бакъбергхиларах, цох визза халкъа викал хургхиларах.

Яьча голосоване хьахьекхар дукхагIбараш раьза а болаш Заводской райсовета депутаталла кандидаташ оттабара болхло **Хабибулаев Али Хасбулаевичи** цеха лаборант **Габатаева Джавзан Шахидовнан** хержалга.

* * *

Иштта, Грозненски горсовета депутаталла кандидат оттавара собрани хиннай ВЛКСМ горкоме а. Комсомола горкома шоллагIча секретара Р. Алмазова предложени йир депутата кандидаталла ВЛКСМ горкома хьалхара секретарь Е. Карибов оттавича бакъахьа ва аьнна. Цун доверенни болча наха, ВЛКСМ горкома заворготдела Р. Мустапаева, инструктора С. Кононихина дийцар шоай новкъоста вахарах, цун балхах. ВЛКСМ Заводской райкома шоллагIа секретарь, ВЛКСМ горкома шоллагIа секретарь волча хана Е. Карибова хьагойтад агитационно - массови, организаторски комсомольски балха йIаьхий опыт йолаш ше волга, кагирхой хьашташта даим йоакхо а еш, города кагирхой вахарера проблемаш къоастаяра дукха ший хьинар цо дIалулга. Из хиннав ВЛКСМ XX съезда делегат.

Цун кандидатура массане а хьаллаьцар. Горсовета депутаталла кандидат оттавара могавир **Карибов Евгений Львович.**

ХIара кепига кхом бе

Укх тIеххьарча итт шера юрта боахаме химизаци юкъе а йоалаеш интенсификаци яра дукха балхаш лаьд Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи. Iилмано яххача тайпара удобренеех пайда а эцаш дIаяхьа еза кхаш леладара культура.

ДIадахача шера хьувкъам хьалкхебеш 8741 тонн минеральни удобренеш дIаяхийтай боахамаша. Интенсивни технологегIа хьалкхею культураш тIайола кхаш лордарах дукхха дукхагIа хургйолаш я карарчен тIехьа тIадоагIачен шерашка дIаухийтаргъяраш.

Соахка интенсивни технологи юкъейоалаярах дикагIа хьувкъайир культураш. Районе гIолла юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера 37,9 центнер кIа даьккхар. Из дика хьокхам ба. Цхьадолча боахамашка кхы а дукхагIа даьккхад из. Масала, «Атагинский» совхозе — 43.1 «Гикаловское» яхача производственни объединене — 41,4, Ленина цIерагIча колхозе — 41,2 центнер.

Интенсивни технологегIа культураш хьалкхееш хилча дукха операцеши агроприемаши я чаккъяха езаш. ХIаьта къаьстта боккха теркам тIабахийта беза мел эша минеральни удобренеш царга кхачийтара. Дукха ахча дIадода царга. Цудухьа царех ма могга пайда эцаргболча тайпара шоай ханнахьен боарамагIен ехка а еза уж.

Таханарча технологешкара хьадехараш да энергенеи кхоачамаштеи кхом бар, отходаш кIезнга хилийтар. Уж кхоачашдац районе интенсивни технологегIа ялат хьалкхедеча. Иштта «Советская Россия» яхача колхозе хIара гектара 608 килограмм азота, фосфора, калия удобренеш кхачийтай. Иззал уж яхкача хIара гектара тIара 70 центнер кIа даккха доагIар. ХIаьта цига чуйийцар 38,2 центнер мара дац. Из дукха хIама ца эшаш шозза кIезигагIа да.

Из гIулакх иштта нийсденнад из хьалкхедеча хана технологически дисциплина телхаярах. Духхьал цхьан гектара тIа дIаяхача минеральни удобренеша 85 соми 18 кепиги дIалаьцад. ХIаьта лаьтта ахарца, обработка ярца, фу дIадерца. кхыдола балхаш чакхдахарца дIадода рузкъа дуккха кIезигагIа да.

Экономически анализаша хьахьекхад дIаяхийтича минеральни удобренешка хьежача Ленина цIерагIча колхозеи «Куларинский» совхозеи даьккха ялат шозза дукхагIа хила дезаш хилар, хIаьта «Загорский» совхозе — кхозза дукхагIа. Цу тIеххьарча боахамо гектара дукха тайсай фосфорнии азотнии яраш, хIаьта цхьа грамм хиллал кхачийтаяц калийни ярех. Из тайпа яраш чIоагIа эшаш а да «Загорский» совхоза кхаш. Из хIама нийсдалийтарах гIожа телхаяьй цига шошоай боарамагIа кхачийта еза тайп-тайпара минеральни удобренеш яккхара йола технологи.

Минеральни удобренешка дIадода рузкъа кIезигдара, царех дикагIа пайда эцара уйла еш хила беза совхозийи колхозийи агрономаш. Тайп-тайпара яраш хила еззача боарамагIа вIашагI а эяь уж дIатайсача дикагIа дIакхоач, вIаштIехьдоал доагорен смазочнии материалий кхомбе, трактораша кIезигагIа IотоIаду кхашкара лаьтташ.

Гурахьа дIадийнача ка болча ялатнйна пайдане я вIашагIъэдаьча хьайбай кхонахи оалхазарий пометахи яьча коачалца подкормка йинча. Цох боккха пайда эц Краснодарски краерча кхаш леладераша. Из агроприем чакхъяккхара вай республике деш хIама дац. Ховш да минеральнии органическии удобренеш цхьана тувсаш хилча эффективность лакха хиларал совгIа рузкъа кIезигагIа дIадодилга а.

Продукци йоаккхача дIадодар теркал а ца деш, мичча беса нхеяь а планагIа хила боагIа хьувкъам болаш культураш хьалкхее гIерташ хул цхьабола кулгалхой. Из нийса дац. Экономически методех шерра пайда эцаш вIаштIехьдаха деза цар эргалонаша дIа ма деххара шоай гIулакхаш. Кхыча бесса аьлча, дIадахийтача рузкъага хьежжа хила беза чубена культурай хьувкъам а.

ДIадахача шера интенсивни технологи Iилмана дIа ма деххара Iомае а цох ма боаггIара пайда эца а вIаштIехьдаьнна ца хиларах укх шера районе шердаьдац цу хьисапе культураш хьалкхеергйола кхаш. Хьалхашка декхар оттадаьд рентабельность лакхлургйолча тайпара из технологи лелаеча кхашкара балхаш чакхдаха.

В. СМИРНОВ,
Грозненски района агрохимик.

ДЕРРИГА А КАДРАЙ БЕХКТОКХАМАХ ТИЙША ДА

КПСС Сунженски райкома пленумера

— Парте областной комитета аргIанарча V-ча Пленуме е а йоагIаш критика яьяр вай районни партийни организаце беча балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш нийсдалийтарах. Цу гIулакха кIезига бехк тIабижац сона а, — аьлар пленуме доклад еш парте райкома хьалхарча секретара Б. К. Чагаева. — Тахан вай дувца деза эргалонаш елга, дегIаахар сихделга, къахьегамхой социальни вахар тоаделга, цар хьашташ кхоачашделга мишта латт.

Парте ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа чакхъяьннача юкъа парте Сунженски райкомо, района партийни организацеша дуккха хувцамаш даьд. Кхетам балара балха тIа холуш кIезигдаьд каьхатащца болх белга. Аппарата болхлоша шоай балха ах совгIа ха юххьанцарча партийни организацешка, къахьегама коллективашка йоакхх. Моттигашка гIулакхаш тоадара эшаш дола гIо-новкъостал ду.

Бакъда, тахан долаш долча реальни хьалаша хьахьокх политически балха формаши методаши хIара къахьегама коллективе кхы дIахо а хувцанза яргйоацилга, производства эффективность лакхъяра мел эша хьалаш тоаданза даргдоацилга. Укхаза деррига а тийша да совхозий, колхозий, предприятейи организацейи кулгалдеча кадраех. Практико хьахьекхад тайп-тайпарча рангех — болча кулгалхоша дукхагIбараша шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш дика кхетадеш хилар, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеша дIа ма деххара, шоай балха тIа эргалонаш яра, хьалаш дикагIча оагIорахьа хувцара цар деррига деш хилар, тешшаме шоай ког-гIортолга юххьанцарча парторганизацеех, партийни, советски, комсомольски активистех а еш. Цох, хьагучох, дика беркат а даьннад.

Промышленни продукци арахецара шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера план 104,7 процент кхоачашъяьй, хIаьта 8,4 процент лакхъеннай цул хьалхарча шераца нийсдича, дегIаахара темпаш. Планал совгIа паччахьалкхенга ехкай 446 эзар сома маьха продукци. Даккха дезаш хинначул совгIа даьккхад 1,2 эзар тонн мехкдаьтта, 2000 гаргга кубически метр газ, арахийцай 2,5 миллионал совгIа условни банка консерваш, 167 тонн химически реагенташ, 3,2 процент айеннай къахьегама овсарле.

Уж толамаш доахача къаьстта доккха шоай дакъа юкъедихьад Карабулакски химически реагентий завода, Карабулакски нерудни гIишлон материалаш кийчъеча завода къахьегама коллективаша. Укхаза цIенхаштта дIадоладаьд кердача хьисапе болх бара гIулакх, коммунистех, хьалхалаттача къахьегамхоех ког-гIортолга ю, хьинаре пайда ийбу болхлой инициативах. Царга хьежжа болх беш йола кхыйола коллективаш а кIезига яц. КарагIдийнначох мах а беш, ала йиш я укхазарча партийни, комсомольски, профсоюзни организацей, советски а боахама а органий болх белггала тоабеннаб, аьнна. Лакхбеннаб кадрай бехктокхам, чIоагIагIа дог лаз шоай предприятей гIулакхех: чIоагIъеннай планови, технологически, исполнительски а къахегама а дисциплина, лакхъяьй къахьегама овсаряе. Укх шера хьалхарча квартале а Iалаьмате дика болх баьб цу барттайнача коллективаша. Цун керттера бахьан да кулгалхой шоай болхлошца массадолча дешай хьакъехьа дагабувлаш, хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдара мулаш царца цхьана белгалдоахаш хилар.

Цу тайпара кулгалхой кхы а ба районе. Цхьабакъда, кIезига нийслац хьалха а санна шоаш баьчча тайпара болх а беш, кердачоа тIакхе, эргалонаш е, хувцамаш хилийтара уйла е раьза боацараш а. Масала, Нестеровски консервни завода директор Г. И. Оздоеви Карабулакски аьшкбетонни изделей завода директор Ч. В.-Г. Цицкиеви. Цар дувцачунга ладийгIача уж ца кхетадеш бац перестройка яхача деша маIан доккха хилар, эргалонаш йиза ярг ца хилар, кердадар юкъеккхувла дезаш хилар. Бакъда, гIулакхага кхаьчача хайра хьадеш хIама дац. Шу совгIа ха я ЖБИ болх беш йола. ХIаьта производственни низалех 50 процентал кIеззига тIех мара пайда ийбац укхаза.

Талмастал ювлийт кхыча лостамашка а. Тоъал ха я консервни завода болх а цхьан кога тIа ца боала. Укхаза доккхий гIалаташ, ледарлонаш ювлийт шоашкара цу предприятей партийни организацеша. ХIанзарча ханага хьежжа хургйолаш кадрашта кхетам балара, эргалонаш яра беча балха геттара эсала лостам лу цар. Шоашкара доагIа хьинар гойтац цу организацей секретараша Б. Точиева, С. Идиговас.

Белгалдаккха деза, парте XXVII съезд хинначул тIехьагIа районе социально-культурни сфера дешаш хьинарегIа дувца доладаьлга. Духхьал соахка цхьан шера эксплуатаце дIаеннай 9 эзар квадратни метр нах чубаха фусамаш. Из планал 3,6 эзар квадратни метр дукхагIа я. ХьалхагIа-м массане а геттара чIоагIа доккхал далла хIама дар из.

— Тахан из вайна кхоачам беш дац — аьлар В. И. Ленина цIерагIча колхоза парткома секретара Ю. Ирбанева. — Районе 624 дезал ба вахара хьалаш тоадарга сатувсаш. Цунца цхьана XIX партсъезда цIерагIча колхозе ялх цIа, ЦIеча Эскара цIерагIча, «Победа», «Путь к коммунизму» колхозашка хьалдаь ца доахаш дитад шишша квартира йола кхоккха цIа. Из проблема къоастаяра гIо дергдар наха шоай доалахьа дола цIенош хьалдаро. Бакъда, укхаза а йоккхий ледарлонаш ювлийтай, нах эсала Iалашбу гIишлон материалашца. Из бахьан долаш дукха леткъ уж Iаьдала моттигерча органашка. Духхьал Орджоникидзевская станице лаьттан участкаш эцара аргIе латт 170 саг, хIаьта участкаш дIанийцача бIаь совгIача саго хIанз а хьалде доладаьдац цIенош.

Йоккха терко е баьннаб районе къахьегамхой берий хьалаш тоадара. Дукха ха йоаццаш XX партсъезда цIерагIча колхозе болх бе йолаеннай, хьалъе из гоаьяле а, 280 моттиг йола берий беш. Бакъда, хьал хIанз а во латт. Района берий бешамашкен яслешкен еррига а дIалаьрхIача 2048 моттиг мара яц тахан, хIаьта эшараш 8600 моттиг я. ДукхагIйола берий учрежденеш дIатаръяь я тайп-тайпарча помещенешка, царех дукхагIъяраш аварийни хьале а я. Диъ шера совгIа хьалъеш латт Серноводскера берий беш, хIаьта 700 бер да дIатарданза. Из дош сихагIа къоастадара юстара латт укхазара кулгалхой, денал гойтац цар шоашкара цу гIулакха бехке барашка жоп далийтара а.

Хьаэцаргъя вай Галашка. Школе деша даха ха кхачанза 600 совгIа бер да укхаза. Бакъда, цхьан кулгалхочо терко яьяц царна лаьрхIа берий беш хьалъяра. ХIаьта из гIулакх вIаштIехьдаьккхадаларе мел дукха нах мукъабовргбар, мел дукха юкъегIоргбар уж къахьегама коллективашка, — аьлар ше къамаьл деш райисполкома председателя В. П. Целовальникова.

Шийх дукха оагIонаш йоахкаш я социальни сфера. Хьожаргда вай юртийи станицайи улицашка, скверашка, майдашка. Да веларгвоацаш да цар хьал, хIаьта хIана тарлу цунца района моттигерча Советий исполкомаш, бIарчча райисполком? 1986 шера райцентрера Первомайски улица тоаяра дIадахийтадар 112 эзар сом ахча. Пхе шера эггара кIезигагIа дале а лерттIа болх бе безар цу наькъо, хIаьта водопровод юллача хана йохаяь из меттаоттаяра эш кхы а 50 эзар сомал кIезигагIа доаца ахча. Эшаш хIама я водопровод, бакъда, паччахьалкхен средстваш кхом а беш дIаахийта еза. Цхьа хIама хьал а деш, вож доахадар — цу принципагIа болх бе йиш яц.

Соахка хиннача райкома цхьан бюро заседане дийцар бувзама райузла балха хьакъехьа. Цу юкъа дикагIча оагIорахьа цхьадола хувцамаш хиннад. Грознеца къамаьл дара 60 канал, Серноводскаца — 6 канал хьайиллай, болх бе йолаеннай Ассински станицера керда радиоузел. Тахан района бахархой ладувгIа йиш я кхаь программага. Укх тIеххьарча хана наьха цIеношка оттаьй 234 телефони 187 радиоточкен. Бакъда, де дезаш дар кхы а дукхагIа да. Оалкаме радиобувзам бац, телефонех пайда эцаш бац районе бахача нахах 17 процент бараш мара. ХIанз а кIезига моттигаш нийслац ханнахьа почта хьа ца кхоачийташ.

Белггалара болх баьб района боахамашка бригадни подряд. Йиза боахама расчет, ше-шийна финансировани яр юкъедоаладеш. Из гIулакх геттара дика вIаштIехьдаьккхад КХЗР, КЗНСМ, XIX партсъезда цIерагIча колхоза, кхыча предприятейи боахамийи коллективашка. Бакъда, Нестеровски консервни завода, МПМК из болх каьхаташца мара лелабеш бац. Во вIаштIехьдаьккхад из гIулакх минеральни хий арахецача заводе, мехлесхозе, кхычахьа. Укхаза хIанз а кхетадаьдац кулгалхоша цох мел боккха пайда боал.

Ира йолаш юс хIанз а продукце дикал айяра проблема, йоахар ше къамаьл деш, «Октябрьнефть» НГДУ оператора Г. Серобабинас. Моттигаш нийсйолийт брак йола продукци арахецаш даьтта доаккхача, Ассински консервни, минеральни хий арахецача заводашка. Цу предприятей кулгалхоша боккъонца кхетабац хIанз а арахецача продукцех бола шоай бехктокхам, хIаьта партийни организацеша йиза кхоачашъяц администраце балха тIахьожам лоаттабара йола шоай боккъонаш.

Къахьегача сага дукхагIа йоакхо елга, комсомола дукхагIа новкъостал делга, къахьегамхошта идейни нравственни, атеистически, патриотически кхетам балара профсоюзий, Iаьдала моттигерча органий балха тIа нийслуш дола кхоачамбоацараш цIендаь дIадоахилга, продукце дикал, интенсивни технологеш юкъе а кхувлаш, лаьтта леладара культура лакхъелга, цу дерригнех бола кулгалдеча кадрай бехктокхам айбелга, цар берригача балха тIа эргалонаш елга керттера долга белгалдоаккхаш дар пленуме къамаьл деш ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза парткома секретара А. В. Маркова, «Серноводский» совхоза парткома секретара Р. М. Татиева, XX партсъезда цIерагIча колхоза механизатора С. Зыгина, АТП водителя К. А. Галаева, кхычар дийцар.

Дийцачох шерра соцам тIа а эцаш чакхъяьлар пленум. Цул тIехьагIа хилар райкома бюро члений заседани. Цига белгалдаьккхар къамаьл даьрий выступленеш тIа цхьайола маьхера предложенеш яь хилар а уж вахаре кхоачашъяра де дезар а.

Пленума балха тIа дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС обкома секретара В. И. Дмитриенкос.

Р. АУШЕВ.

* * *

Иштта, дIадахача шоатта дийнахьа хилар парте Грозненски горкома, Наурски, Советски, Ачхой-Мартановски, Шелковской, Ножай-Юртовски райкомий пленумаш.

АГИТАТОРА ДОШ

Сайрийна диъ сахьат даьнна ха, ДIайолаеннай шоллагIа смена. Грозненски швейни объединене шоллагIча цеха чуйоагIача Комаревцева Валентина Тимофеевнас кулгалдеча участке цхьатарра зов деш болх беш я хIамаш тега машинкаш.

Школе деша даха ха кхачанза йолча йиIигий кочалгаш тегаш багIа мехкарий. Царех цхьаннена дIатIайода со, вIаши довз.

— Винограденко Зина. Итт шу совгIа хьалха балха енай со цехе, хоза а хеташ кхоачашду аз сай гIулакх, — йоах къонача кхалсаго. — ХьалхагIа ученикалла йолаш болх бир цхьан бетта. Со Iомаеш бар лакха говзал йола мастераш. ТIаккха цхьоалагIа разряд елар, хIанз кхоалагIча разрядагIа болх болх беш я. Аз хIанз кхоачашду декхар чоалханегIчарех лоархIаш а да. ЛаьрххIа йолча приспособлене сона аьттув лу цхьатарра ши операци кхоачашъе. Нормей? Кхоачашъю аз из. Селхан 390 единица хьаьвй, задани тIеххкоачашъяьй.

Говзача кулгаша кадайи нийсен беча балхага хьежаш со латташ хьатIаера бригадир. Зинайга цо дехар дир кхыча машинка тIа хов ялар хьо, цигара мехкарий лоархIабац балхах, аьнна. Дехар кхоачашдир мастера, хIана аьлча, йоккха балха говзал йолча цунна хов моллагIа технологически операци кхоачашъе, мичча хана моллагIчун метте а хайна болх бе. ХIаьта цу тайпара балхлой участке кIезига а бац. Царех ба Тамаревская Александра, Ткачева Нелли, Сербиева Зарган, Кривулина Альпия, кхыбараш.

Бригада совета юкъебоагIаш ба Петросян Роза, Ерункова Анна, Потапова Нелли, Назиева Сацита. Бригада совета председатель Винограденко Зина я. Кхалнаьха дог гIоздоахаш хIама да дукххача хана деза участке цхьаккха нарушени ца хилар. Варт тайна, стабильни йолаш беттагара беттага шоай социалистически декхарех лоархIаеш хьайоагIа коллектив. Цхьан нарядагIа болх беш я еррига участок. ХIаране дог раьза долаш, брак йоацаш къахьег. Из вIаштIехьдоаккхача ший хьинар ца кходеш оарцагIъювлар совета председатель я.

Кхы цхьакха а бехктокхаме декхар да Винограденко Зинас кхоачашдеш. Ше болх беча цу дерригача итт шера агитатор йолаш хьайоагIа из. Цхьана болх беш хиларах ший нешаш дика бовза а бовзаш, къаьстта терко ю цо хIаранеца къаьст - къаьста беча кхетама балха. Цох гу цунна ший гIулакхах дог а лазаш унахцIенача къахьегама сий айдара, коммунистически морала нравственни нормаш чIоагIъяра средство.

Цхьан дийнахьа балхара йисте я баьнна цIаболхача хана шоайла къамаьл тоссаделар мехкарий, шоашка товргбола паргIатен дика хьабаьи кога гIирс, модага хьежжа йола коч эца мел хала да, дезала гардероб эшшача хIамашца хьалйизара мел дукха хало оза еза, яхача дешаех. ХIаьта мишта дIанийю наха шоаш арахийца изделеш? Дукха сенна дувцаргда из, ийдархошка хьежаш дикка ха йоакх цар тикашка, гоаю складашка. ХIаьта цу дерригне хьахьокх дика продукци арахецилга хIаране ший балха моттигера, ши-шийгара дIадоладе дезилга.

31 саг ва участке. Хетаргахьа, бехк баккха йиш йолаш цхьаккха а вац царех. Шоашкара доагIар деррига де гIерт мехкарий. ХIаьта а ше коллективе цкъа беседа еш Зинас аьлар!

— Дика къахьийгар вай марте, социалистически декхараш кхоачашдарах хазал хьалха рапорт делар. Заданел тIех арахийцар 972 издели. Бакъда, хIаране дика кхетадеш ма дий вай хьонхамаш кхы а лакхагIа хургдар нагахьа санна хIаране ший низ а ца кхобеш кхы а лакхагIча бехктокхамца къахьийгадаларе. Духхьал вай бехкагIа хула хIама мара дац бе-беча бесаех йолча деталех коч хьатийгалга контролера истола тIа мара гучадоалаш ца хилар. Цуморча талмастало наьха къахьегам а даьккха алапи а доаду, хьокхамаш лоходу. ЛерттIа теркам беш вай балхага хьежача гуш да вай коллективе хIанз дерригача советски халкъо дувцаш латта дегIаахар сихделга, эргалонаш елга, парте XXVII съездо белгалдаьха хувцамаш делга ма дарра кхоачаш ца делга.

Кхычарна критика е атта да, хIаьта хала хете а беседела доакъошхоша а кхетадир шоай гIулакхаш лерргIа дIа ца долхилга. Нагнагахьа нийслу балха ха зехьа йоаеш йола моттигаш а, хIаьта из балха, производствана мел Iаткъ ховш ма дий, яхаш дага ювл агитатор ший нешашца.

Кхетам луча балха тIа хIаранеца къаьст - къаьста дувцар геттара лоархIаме хиларах чIоагIа дог тийша я агитатор З. Винограденко. ХIаьта укхаза хьалхара дош даим а агитатора тIехьа да, хIана аьлча, из даим наха юкъе ва. Цу гIулакха юстара латта бокъо яц кхыча активистий а. Дувцилге яц, тоъаш яц беседа яра белгалъяьккха 15—20 минот. Цудухьа наьха терко тIаозаргйолаш, тIехьагIа шоайла наха дувца хIама хургдолаш сакъердаме а кIоаргга чулоацам болаш а чакхъяха гIерт З. Винограденко ший беседаш.

— Ха безам бар-кх, маца кхоаю хьо беседага кийчъяла, — хетт аз Зинайга. — ВоI-йоI а ма дий хьа, царна мел эшачунга хьажа а ма езий.

— Беседаш яра даим а кийчлуш я со. Вахаре сайна зеденнар, книжкаш тIа, журналаш тIа мел дийцар, телевидене гIолла бIарга дайнар — из деррига а дагалоац. Бакъда, цох кхоачам хилац, цудухьа газеташ, журналаш тIара вырезкаш ю, мел дайзар блокнота тIа дIаязду. Казенщина Iаткъаш я моллагIча гIулакха тIа, хIаьта кхетам луча балха тIа къаьст - къаьста дувца гIерт со, деррига ду царца айса деш дола къамаьл уж боккъонца дIатешабеш хургдолаш. Геттара лоархIаме да из хIанз, Iаьдала моттигерча органашка депутаталла кандидаташ оттабеча хана.

Цхьаккха хьовзам боацаш дIабодар болх, со участкерча нахацара къасташ. Дог тийша яр со шоаш дика дIайолаяь пятилетка юхьнг цар дIахо а хьинаре дIахьоргхиларах.

Р. ЗОЛОТАРЕВА,
СССР журналистий Союза член.

Доккхийи бехктокхамех декхараш хьалхашка латт шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода коллективана. ГосприемкагIа къахьега йолаеннача цо укх юбилейни шера хьалхарча кхаь бетта план кхоачашъяьяц. Цу юкъа тIадиса паччахьалкхен декхар тIера дIа а доаккхаш, бIубенна къахьегаш дIайолаялара ший еррига таронаш оарцагIъяьхай цо. Цу даькъе шоай хьинар кхо ца деш болх беш дукха машинашъераш ба укхаза. Цар хьаеш йола продукци дикен тIехдикен мара хилац. Цудухьа Госприемка службага цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохнийт цар продукци. Царех ба ялх шера укхаза къахьегаш бола сборщицаш Даниева Радимхан, Мержоева Эсет. Иштта овсаре къа а хьегаш, хIара сменагIа нормаш дикка тIеххкоачашъеш ба кагирхой хьехамчаш, сборщицаш, коммунистически къахьегама ударникаш Берилло Любовь, Кибишева Соня. Барайтта-ткъо шу дизад цар балха моттиг ца хувцаш цу цхьан профессегIа болх бу. Цу шерашка шоай опыт, дикагIйола методаш дог раьза долаш дIайовзийташ хьалкхебаь говзанчаш итташ ба. Дуккхача шерашка шоай балха тIа Iоаяь йоккха опыт чIоагIа накъаьлннай царна ГосприемкагIа къахьега болабелча. Цар хьаеш йола продукци тIехдика мара хилац.

Завода механически цехе эггара дикагIа лоархIача наладчикех ва коммунистически къахьегама ударник Боголов Дауд. Ше заводе къахьегаш волча 25 шера наладчика балха тIа Iалаьмате йоккха опыт Iоаяьй цо. Цудухьа цхьан ханна массехк станока тIа болх бе вIаштIехьдоал цун. Хьинаре къахьегаш цо даьхача толамий лакха мах баьб Даьхено. «Социалистически яхье котваьннар» яха сийлен знакаш, ахчан премеш, маьхера совгIаташ тийннад цунна дукха. Башха-дика производственни хьокхамаш дахарах цунна еннай СССР ВДНХ борза медаль.

Госприемкага а яьнна, предприяте коллектив болх бе йолаелча а ший къахьегама мулаш лаьгI ца долийташ болх беш ва из. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цо. Ший тамагIа долаш продукци арахеца а бокъо яьккхай цо.

СУРТАШ ТIА: 1. (аьрдехьара аьттехьа) сборщицаш Л. Берилло, Э. Мержоева, Р. Даниева. 2. Наладчик Д. Боголов.

И. ПЛИЕВА сурташ.

КIЕЗЗИГА ТОХАБЕЛЧА

ХIара ди массава доал гарга кхоачаш латт вайна Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дуза юбилей. Цу цIейга эггара хьалхара ший продукци арахеца декхарийла я В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалъеш латта Г-43-107 яха установка.

Боккъалдар аьлча, гIишло хьалъелга ший тIеххьарча стаде кхаьчад.

ХIаьта а фуд таханарча дийнахьа объект сихагIа йистеяккхара новкъарле ер, малав бехке?

Уж хаттараш дир тха штате воацача корреспондента З. Аюбова установка начальникага А. Цыбульскега.

— Установка начальникалла со хьожаваь цхьа бутт совгIа ха мара еце а из ха а тоъам болаш я укхазара сурт ма дарра довзара а кхетадара а. Цунца цхьана г. Павлодаре укх тайпарча установка тIа болх баь опыт йолаш а ва со. Сона хетачох чIоагIа мела лел объект хьалъелга. Цудухьа тахан хала да йиллача хана из хьалъяь яргъя ала.

Массанахьа оамал хинна дIаэттад заказчико гIишлонхой бехке беши, хIаьта цар шоай оагIорахьара заказчика бехкаш дIатIадехкаши. Укхаза самокритични хила веза — бехке дукхагIча даькъе заказчик ва. Цо ший ханнахьа оборудовани хилийтаац, аппараташ ханнахьа дIаеннаяц. Иштта, масала, насосни оборудовани вIаштIехьъяккха еза бригада графикал 25 ди тIехьаюс. Йолаш йолча 177 насосех эксплуатаце дIаеннараш 17 мара яц.

Объединене хIанз а дIадоладаьдац водород арахецара лаьрхIача установка оборудованена, феца болх бергболча компрессора тохкам белга.

Подобъекташка монтажнии гIишлони балхаш деча цхьаккха а участок яц наладочни балхаш дIадоладара кийча. Фуд блокаш эксплуатаце дIаялара новкъарле ер?

ВIашагIъеллача оборудованега хьежача гучадаьннад дукха а кхоачамбоацараш. Царна бехке яраш оборудовани хьаяь Волгоградски Черновицкии заводаш я. «Оргнефтехимзаводы» яхача треста специалисташца цхьана техкача трубопроводашка гучаьдаьннад 2940 кхоачамбоацар. ХIаьта таханарча дийнахьа царех дIадаха вIаштIехьдаьннараш 40 мара дац.

Ма хетта ритмично болх бац шоай участкашка монтажникашеи гIишлонхошеи. Пуско - наладочни балхий графикага диллача эксплуатаце дIаенна хила езаш яр канализацеи противопожарнии водопроводаш. Цхьабакъда, субподрядчик йолча ворхIлагIча СМУ коллективо массехказа из график юкъагIъяькхай.

ЧIоагIа лоархIаме болх ба Р-201, Р-202, К-201 яха аппараташ вIашагIйохкилга. Бакъда, «Союзхиммашмонтаж» треста специалисташа цу балхий график юкъагIйоах.

Таханарча дийнахьа операторни чухургйолча цIагIа монтажни балхаш де йиш йоацаш бисаб монтажникаш. Бахьан — гIишлонхоша цу чу отделка яьяц ханнахьа.

Массехказа дийцад административно - бытовой корпус йистеякхара дош а, бакъда, хIанз а дукха кхоачамбоацараш да цига. Царех да барзкъашта лаьрхIа шкафаш, мебель, кхыйола инвентарь ханнахьа дIа ца оттаяьлга.

Iалаьмате дукха кхоачамбоацараш юкъе долаш я «Грозгипронефтехима» специалисташа оттаяь проект. Цу хьакъехьа тха замечанеш теркам боацаш юсаш я хIанзарчоа — керда чертежи сметеи оттаеш яц. Установке хIанз этта хьал миштад аьлча, хадданза проектировщикаш объект хьалъеча хила безаш да. Бакъда, цхьацца бахьанаш а увттадеш уж наггахьа мара тхона бIаргагац.

Планеркаши штаба заседанеши дукхагIча даькъе заказчикеи подрядчикеи вIаший ца эша гIараши раьза боаца къамаьлаши деш чакхъювл.

Сона хетачох установка хьалъеча балхаш тIехьадувлара бахьан дукхагIча даькъе болхлой ца тоъалгах а латт.

Болхлоша дувцача хана ца хьоахадича далац установка тIа эшараш 350 саг волга из эксплуатаце дIаелча, хIаьта таханарча дийнахьа эшача специалистех ахаш а болаш бац. Цудухьа кадраш кийчъелга тIехьатетта йиш йоаца гIулакх да.

Кхы дикагIа латтац тахан дисциплинаца дувзаденна гIулакх а. ХIара дийнахьа 60 болхло тIехьавоал транспорто лерттIа болх ца барах. Цига а порядок оттае еза ха хьакхаьча дукха ха я.

Лоацца аьлча, Г-43-107 яха установка хьалъечара балхаш сихдара эшар дукха хIама дац. ХIаране бехктокхами хьалхашка латтача декхарий лоархIами ма барра кхетабар.

Къахьегама ресурсаш: мишта пайда эц царех

Зехьа доаду рузкъа

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединенера тайп - тайпара мовхьаш тIадоттаран цига хьадахьаш дараш Iодоассадаран цунна чуйоагIача предприятешта хьатIадоагIача машиннаькъашка вагонаш планагIа йоагIача нормех мара сеца ца латтийтар керттерча хьонхамех цаI лоархIаш ба. ДIадахача шера цу даькъе баьча балха итогашка хьежача хьалхашка отташ дола сурт ийрча да. ЙоагIачул дукхагIа машиннаькъа тIа мовхьаш тIадолаш вагонаши цистернаши лоаттаярах объединенерча предприятеша машиннаькъаштеи шоай поставщикаштеи текха гIод 743 эзар сом хилар. Укх тIеххьарча шерашка цIаккха текхадац цар иззал гIод. ХIана нийсденнад теш из гIулакх?

Мовхьаш тIадоттачеи тIера Iодоахачеи беш бола болх эсала беш хилара керттера бахьан да объединенерча предприятешкара силадскойи резервуарнии боахам дегIа боалабелга мела лелар. Къаьстта из доагIа реагенташ, углеводородни бийдал лоаттаяра яраштa, «центрогаза» поставкаш яра йолчарна. Иштта долча гIулакхех лаьца дукха масалаш доаладе йиш я. Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе газови бийдал чулоаттаяра кхоачамболлаш емкосташ ца хиларах, Iойоассаярга хьежаш эстакаде лоаттайир цистернаш диъ ден-бийсангара 43 ден-бийсанга кхаччалца йолча хана, хIаьта нормагIа мовхьаш тIадолаш 60 сахьатал тIех латта йиш йолаш яцар цистернаш. Цу масалас къаьгга хьахьокх продукци чулоаттаяра йолча емкосташта метта эстакаде цистернаш лоаттаяьлга.

Соахка вай мехкарча тайп-тайпарча базашкара хьакхаьча коача газ чуйола цистернаш йоагIача нормал тIех дукха лоаттаярах РСФСР госарбитражо «Союзгазпром» ВПО коллективагара дIадаьккхад 280 эзар сом.

Технически даькъе чIоагIа воча хьала тIа реагентни боахам хиларах объединенерча еррига предприятешка реагенташ чуйоттийташ йоаггIача нормал дукха тIех цистернаш латташ каст-каста моттигаш нийслу. Цудухьа цу предприятей коллективаша шоай поставщикашта дукха гIод текх.

А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хIара кхоалагIйолча цистерна дукха ха йоаккх реагентех хьалйизарга хьежаш латташ, хIана аьлча реагенташта лаьрхIа еррига а ялх стоянка мара яц цига. Завода тIадоагIаш дола машиннаькъаш дукха километр дIоахал долаш да, цу предприяте коллектива ший локомотив яц. Цудухьа маневрови операцеш чакхйоахилга тIехьадоах, цудухьа мовхьаш тIадетташи тIера Iодоахаши дукха ха йоаю зехьа. ДIадахача шера ший ханнахьа реагенташ цистернашка чу ца йоттарах, вагонашта тIера мовхьаш Iо ца дахарах цу предприятена 16,5 эзар сом зе хилар. Цул совгIа товарни продукци дIайохьийтача йоагIачул дукхагIа вагонаш лоаттаярах завода коллективо текха гIод 9,9 эзар сом да.

Хьалха дIадахача шерашка санна объединене керттерча кхоачамбоацарех цаI лоархIаш да Гурьевски вакуумни дистиллят чудоттача нийслуш дар. Цхьан ханна лаьрххIача битумни эстакаде чудотташ да из. Къаьстта Iана замалахьа дукха сеца латт укхаза цистернаш. Из дувзаденна да продукт йикълуш хиларцеи, из коач а яь Iочуйоттаяра 40°C кхаччалца йIоахъе езаш хиларцеи. Цу гIулакха тоъал ха эш.

ДукхагIйолча хана, поставщико — Гурьевски мехкдаьтта чакхдоахача заводо — дистиллят чудетт ехача емкосташка, царех цхьаяраш продукт Iояхийтара йола устройстваш йоацаш я. Цо халонаш нийсйолийт цистернашта обработка еча хана, йоагIачул дукхагIа латта езаш хул цистернаш, продукци Iомехкаю эстакада йолча моттиге. Цудухьа дукха гIод текха дезаш хул.

Белгалдаккха дезаш да, вагонехи цистернехи пайда ийбелга тоадар, предприятена хьатIадоагIача машиннаькъашка уж кIезигагIа латтаргйолаш гIулакх дар, ханханнахьа кийча продукци дIаувзийтар дуккхача даькъе тийша да боаггIача боарамагIа машиннаькъа транспорто болх барах а. Ювцаш яр я Къулбаседа Кавказа машиннаькъа транспорта Грозненски отделении, «Госкомнефтепродукт» Грозненски управленин.

ХIанз укх сахьате къоастаде дезаш хьалхашка латтача керттерча дешаех да мехкдаьтта продукташ чуйоттара йола цистернаш кийчъелга. Уж дикагIа кийчъяйтара хадданза тIахьожам лоаттабе декхарийла я «Госкомнефтепродукт» яхача Грозненски управлене коллектив. ТIахьожам лоаттабу цо уж цистернаш кийчъеча Червленная-Узловая яхача промывочно-пропарочни станце. ДукхагIйолча хана цигара хьайоагIаш йола цистернаш мехкдаьтта продукташ чуйоттара кийчъянза хул. Цхьачар чу юхейиса мехкдаьтта продукташ хул, шоллагIъяраш мукх йиаь хул, вожаш еха нийслу. Уж санна яраш брак ю «Госкомнефтепродукта» Грозненски управленеи мехкдаьтта чакхдоахача предприятейи болхлоша. Цу гIулакхаша юкъагIбоах мехкдаьтта продукташ чуйоттара болх. Цул совгIа нагахьа моттиг хилац эшшача хана цистернаш мехкдаьтта продукташ чуйоттара хьакхоачаш, хIаьта хьакхаьчараш а дIа-хьа хьежаеш дукха ха йоаю, цудухьа тIехьаяьнна мара дIакхачац потребителашка мехкдаьтта чакхдоахача предприятешкара тайп - тайпара продукци. ХIара шера иштта тIехьаюсаш эстакадера дIаухийта цистернаш эзараш я.

Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш нийслу промывочно - пропарочни станце йоаггIача хьисапе цистернаш ца кийчъярах, «Госкомнефтепродукта» инспекторга дIаеннай алар гIоне кийчъеш а я ала мегаргдолаш я уж.

Вагонаши цистернаши йоттаьш латташ йоаккха ха лоацъяра, царех дикагIа пайда ийбара «Грознефтеоргсинтез» объединене предприятей кулгалхоша дукхагIа йоаккхо е еза силадскойи резервуарнии боахама. ЦIенхаштта доагIар хьадеха дева шоашта цистернаш кийчъеча смежникашкара, шинна а оагIонгахьара чIоагIъе еза къахьегама, производственни, исполнительски дисциплина. ТIаккха вIаштIехьдаргда цар балха тIа нийслу кхоачамбоацараш цIендаь дIадаха, овлангара денз шоай болх тоабе.

Л. МАЖАЕВА,
«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене производственни отдела йоккхагIйола инженер.

Дикача нахах

КЪАХЬЕГАМЦА ДОАЛ САГА СИЙ

Сона хьалхашка вагӀар юкъерча дегӀара, шера белажи сийрда юхьи йола, ханна нийсденна саг. ВӀалла кӀорда ца деш ладувгӀа дог доагӀаш, саббаре дора цо къамаьл. Цига, Грозненски аэропорта контора цхьоалагӀча этажерча цун кабинета йорагӀа чуухача сердало цхьа шийн тайпара дото бос телар цун кӀайбала болабеннача кӀужа а. Ара Ӏа, доккха Ӏа дале а беркатерча, хьинареча къахьегамах дизза дар аэропортера вахар. Мехка дукхача моттигашка пассажираш дӀа-юха кхувлаш, юрта боахама ялатий кхашка молхаш тохаш йола вай ханара низ бола самолеташ гӀовттача хана из къахьегама вахар кхы а чӀоагӀагӀа кхехкаш санна хеталора еррига аэропорт. Цу ханна дукхагӀа бовза, дувца ловра уж низ бола кемаш лехкача, сигала кхувлача нахах. Воккхий вора цар деналах, царех цаӀ вар цу дийнахьа соца къамаьл деш ваьгӀа Дарсигов Уматгире Аслан а...

...Киргизе бахар Асланар дезал. 1958 шера итт класс йистеяьккхача Фрунзерча, ДОСААФа аэроклубе деша вода Аслан. ХӀаьта из дешар цо толаме чакх а доаккх.

«Хургдола хьазилг бӀена чура доаггӀаше Ӏаьхад» яхача кицагӀа санна, цу ханне а дӀахьокх цо ше дика лётчик хургволга. Цига аэроклубе дика дешарах цунна лу Киргизе ЛКСМ ЦК-аи ДОСААФ ЦК-ай сийлен грамота. Цул тӀехьагӀа из деша хьожаву Сарански летно-конструкторски училище. Бакъда, миччахьа ше деша хьожавойя, шийн беррига низ, кхетам дӀалу цо летчика дешар кӀоаргагӀа Ӏомадара.

Бакъда, цунна хийттача бесса атта-м хиннадацар летчик хила. Дуккха, Ӏалаьмате дуккха деша дезаш, кӀоаргга Ӏомае езаш, майрал, денал эшаш говзал хиннаяр летчика яр.

— Вай мехка дукха ма йий говзалаш. ХӀаьта уж ерригаш сийдолаш а я. ХӀана хержай Ӏа летчика говзал?— хетт аз Асланага. Цо йоах:

— ЗӀамигга волча хана самолет бӀаргаяйча чӀоагӀа тамаш йора аз миншта лелхьогӀ из аьле. Цу ханна чӀоагӀо йир аз говзал Ӏомае, летчик хила аьнна.

Шийн болх, самолет, сигале яйза ца Ӏеш, дика дийша, кӀоарга кхетам болаш, майрал, денал долаш хила веза летчик. ХӀаьта, из деррига а Асланага долаш дар. Из цо дӀагойтадар 1959-чен 1960-чей шерашка Фрунзерча аэроклубе «ЯК-18» яха само, ет ше лийхкача хана а. Сигала ловза оалхазар санна, «хехкар цо шийн «Як».

1961 шера город Грозне баха боагӀа ДарсиговгӀар дезал. Укхаза а дӀахо бахьа лоархӀ цо шийна дукха безабенна болх. Грозененски ДОСААФ балха вода из. Цига ше болх баьча кхаь шера кхы а кӀоаргъю шийн говзал.

Вахар. Из чоалхане да. Дагадоацаш хӀама нийслу сага хьалхашка. Цун шийн бехк а боацаш хувца безаш нийслу болх а. Ишта нийсделар из Аслана а. Автоколонне балха ваха вийзар цун. Бакъда, из воханзар, кхеравалaнзар, кердача моттиге балха веча хьалхашка увттача халонех. Шийн беррига низ, хьинар дӀа а луш, кхоачашдора цо вокхагӀволча диспетчера декхар. Пхе шера бир цо из болх. Цу юкъа дика караберзабаьбар цо диспетчера болх, караерзаьяр водитела говзал, дика йовзар массе а тайпа маркех йола автомашинаш. Цига хьахиннабар дукха а новкъостий, доттагӀий. Цхьабакъда, Аслана уйлаш, безам самолетагахьа, сигаленгахьа бар. Цудухьа цига болх беш воллашё а лехкар цо самолет. ХӀаьта цун дехар кхоачаш а деш, 1967 шера из деша хьожаву Кировоградерча летни училище курсашка. Уж цо 1968 шера дика дешащ чакх а йоах. ТӀаккха из балха вода Грозненски аэропорте. Цу хана денз дукха шераш дӀадаха дале а, хӀанз а дага латт цунна цу шера июль бета ше шоллагӀа пилот волаш эггара хьалха «АН-2» яхача самолетаца шоаш сигала баьнна, къаьга дена ди. Цигара, лакхера Ӏочухьежача кхы а хозагӀа хетар цунна Кавказа лоамаш, баьццара хьунаш, шаьра аренаш, сомий бешамаш, комсий кхаш...

Диъ шера шоллагӀа пилот волаш болх баьчул тӀехьагӀа самолета командир ву Дарсигов Асланах. ХӀаьта 1978 шера звено командир ву цох. Цул тӀехьагӀа кхы а совбоал болх, лакхлу бехктокхам. ХьалхагӀа духхьал цхьан экипажа кулгалде дезаш мара хинна веце, хӀанз цун кулгалде дезар массехк экипажах латтача бӀарччача звеной балха. Дукха къахьегам, низ, кхетам дӀалора цо звенон болх кхы а тоабара.

Коммуниста Дарсиговна ховра нахаца дувца, царна эшачунга хьажа, хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара уж оарцагӀбаха. ХӀаьта царна хьалхашка латтараш зӀамига декхараш дацар: Къулбаседа - Кавказа, Украина, Казахстана, Узбекистана, Туркмене ялат, боамби дӀабийнача кхашка молхаш етта езар цар.

Аслана летчикалла болх баьча шерашка цар обработка яьй бӀаьш эзараш гектараш долча кхашта. Цу хана цун самолето баь никъ цаӀ ах миллион километрал дукхагӀа ба.

1975 шера дар из. Шийн кхача езача лакхален тӀа яьнна массаза а санна Кавказа лоамаш, юрташ, гороташ тӀехьашкахьа юташ масса йодар Асланар самолет. Бакъда дагадоацар хилар цу хана. Болх ца беш соцаш латтар мотор. Хьал кхераме дар. ВӀалла а ца говеш тӀаэца езаш яр самолет, экипаж кӀалхара яккхара йола решени. Экипажа командирах тийша дар деррига а. ХӀанз шолхаленца, кхолхаленца дӀаехар цунгара говзал, кхетам, денал. Из дика кхетадора цо. Цудухьа ца вохаш, коарзагӀа ца воалаш, кхера ца луш, сихха соцам бир цо. ФуннагӀа даь а самолет Ӏочу ца кхетийта, кӀалхара яккха. Из цун вӀаштӀехьа а даьлар. Кхы хӀама ца хулийташ шаьрача моттиге Ӏахоайир самолет.

Цунца цо дӀагойтар моллагӀа хало, чоалхане хьал хьалхашка отте а нийса никъ лаха, хало эшае ховш вола командир ше волга.

— Из кхыча бесса хила а дагӀац, йоахар Аслана. МоллагӀа кхераме хьал эттача, цунна кӀалхара вала никъ лаха ховш, моллагӀа хало нийсъелча из эшае ховш хила веза летчик. Ишта Ӏомаваьв со са эггара хьалха хиннача хьехамча, тӀаккха цо тӀатехар:

— Шийн эггара хьалха хинна хьехамча, ше Ӏомаваь саг, инструктор, из цӀаккха а вицлац летчика. 1959 шера са инструктор вар Грузев Анатолий Николаевич. Цо Ӏома а ваь, сигала дӀахийцар со самолетаца. ТӀаккха се болх бе волавелча, цо се Ӏомавеш санна, со а волавелар сай говзал кхычарна дӀаяла.

ХӀаьта, Грозненски аэропорте кӀезига бац хӀанз болх беш Аслана хинна ученикаш. Царех ба хьалха цун хинна гӀонча, хӀанз звено командир вола Глинчиков Валерий, пилот - инструктор Салгиреев Ӏийса, иштта кхыбараш.

Авиаци, къахьегам, нах дукха безаш саг ва Аслан. ХӀаьта шийн вахара 40 шерах ах ха авиацена дӀаеннай цо. ДӀаеннай, шийна хьалхашка латта декхар дег тӀара, цӀена кхоачашдеш, наьха духьа вахар доккха иразе лоархӀаш. Пхийтта шера болх бича пенсе ваха салаӀа йиш йолаш ба летчика болх. Иштта, дӀадахача шера денз пенсе лоархӀаш, самолет лехкаш вац Аслан. Бакъда салоӀаш-м вац. ХӀанз ва из эскадрилья командира гӀонча, шийн беррига низ, хьинар, кхетам дӀа а луш сийленца кхоачашду цо из декхар а. Цудухьа хургда из шоай эггара дикагӀболча наьха цӀераш йоахача хана эггара хьалха Дарсигов Аслана цӀи яьккхар аэропорта парткома секретара Пантюхин Виктор Андреевича.

— Дика кулгалхо, организатор, воспитатель, принципиальни коммунист ва Аслан Уматгириевич, — йоах цо. Из бакъда, из ва аэропорте толашагӀа вола пропагандист, летни отряда профкома председатель. Къаьстта а дукха болх бу цо хӀанз вай мехка массе а моттигашка санна шоай аэропорте а перестройка еш хиларца.

ХьалхагӀа сахьаташ лоархӀаш бора оаха болх. ХӀанз гектараш лоархӀаш бу. Вешта аьлча, гектарни системах болх беш да тхо. ХьалхагӀа къаьнача ӀаьдалагӀа болх беча хана, миччa бесса яь а план кхоачашйича доалар тхо. ХӀанз кхыча бесса бу болх, молхаш эшшача мара тохац, дегӀаухилга сихдара, интенсивни технологе тӀа даьннад тхо. Са доалахьа да-кх лаьтта аьнна иштта чӀоагӀа дог лазаш болх беш да-кх тхо кердача системагӀа.

Тха коллективе дукха а ба дика болх беш нах, царна юкъе а хьалха латт коммунисташ Синофонов Иван Тихонович, Деченко Александр Николаевич, Хашагульгов Махьмад, Силгиреев Ӏийса, Цибаев Ноха, иштта кхыбараш.

Вай заманца гӀа боахаш волча цу хьинар долча сагах дувцаш белгалдаккха деза из дезала дика да хилар а. Шоашта санна къахьегам, нах, общество дукха езаш, вздийча гӀулакхаща хьалкхеду цои цун вахара доттагӀчо — хьехархочо Зинаси шоай бераш иттлагӀча классе деша ягӀа Заремен 9-ча классе дешаш вола Ӏамирхани.

Къахьегамга хьежжа сий ду оал. Оалаче, бокха мах баьб Даьхено Дарсигов Уматгире Аслана къахьегама а. Цун наькха тӀа сийрда леп «Знак Почета» орден, цунна еннай «Нохч-ГӀалгӀай АССР транспорта заслуженни болхло» яха сийдола цӀи.

Ю. КУРСКИЕВ.

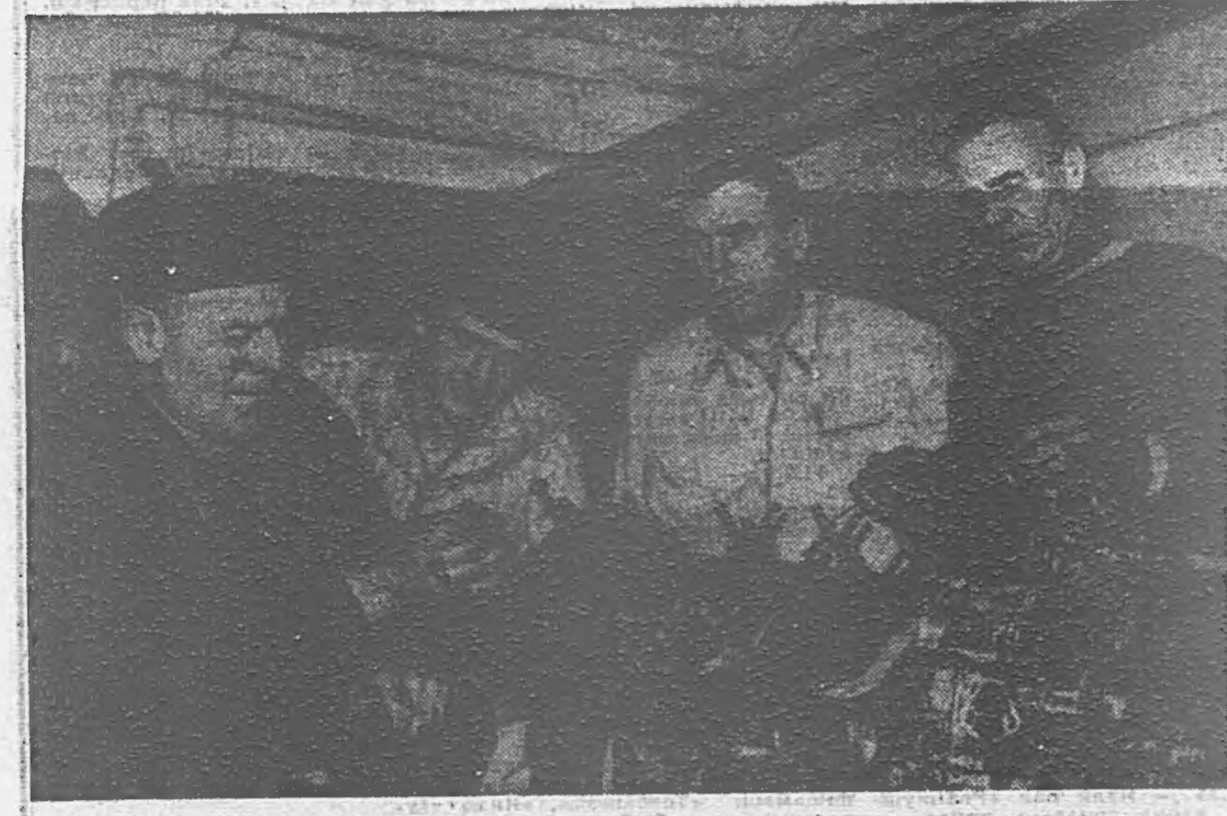

«Грознефть» производственни объединенена чуйоагӀача Октябрьски технологически транспорта управлене дикагӀчарца лоархӀаш я Л. Васильченко керте латта шоллагӀча участкера бригада.

Автотранспорта агрегаташта ремонт еш я из коллектив. Дукхача хана денз шоай производственни заданеш 120—130 процент кхоачашъеш хиларца йовз бригада.

ДукхагӀча даькъе йӀаьхий опыт йола къахьегама ветеранаш ба укхаза болх бераш. Бакъда царна нийсса къахьегаш, коллективо доккхал деш бола кагирхой а ба бригаде. Царех цаӀ ва дукха ха йоаццаш Советски Эскаре гӀулакх даь а ваьнна юха а хьалха ше къахьегаш хиннача коллективе болх бе вена комсомолец Трофимов Сергей.

Васильченко ученик хиннав Сергей цхьан хана, хӀаьта хӀанз дикагӀа вола ремонтник лоархӀаш, визза говзанча хинна дӀаэттав.

Къахьегама ветеранний Х. Исмаилова, В. Конырина, Л. Васильченко хӀанз а ба хьехамчал леладеш ученикаш.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) Х. Исмаилов, С. Трофимов, Л. Васильченко, В. Конырин.

Х. БАЙДАЕВА сурт.

Ӏилма—юрта боахама

Лазерни технологи юрта боахама

1986 шера бӀаьсти Горьковски областа кхашка ялата зӀийргаш тӀадаьннача хана бийсана цхьа моллагӀа доаца сурт бӀаргаго йиш яр. Кха дӀоаххала сахьата пхе километрал сихагӀа ца йодаш машин лелар, цу тӀера кхай тӀа яьннача баьца тӀа йодар метра тӀехь метр юташ моажача сердала зӀи. Из дича баьцага сихагӀа дегӀ а дайт, дикагӀа а хьувкъийт ялат.

Бакъда из яцар массаза а еш хинна обработка, из бар Горьковски паччахьалкхен университета Ӏилманхоша «Краснобаковский» яхача совхоза кхашка беш хинна производственни тохкам.

— Ялатен доакъареи культураш та физически фактораша мишта влияни ю тохкаш да тхо, — йоах балхашта кулгалдеш волча биофизика Сергей Кутиса. — Электронни разрядон лазерни облученеи сихагӀа дегӀ дахьийт тӀайоагӀача баьцага. БаьцовтӀай биофизическии физико-химически механизмашка кхача, цу процесса доал дарга довла гӀерт тхо.

Практико хьахьокхаш ма хиллара, тахкане а обработка е мегаргъя дӀадувча гина а из тӀадаьлча а, дукха хӀама дӀа а ца додаш, кхера а ца везаш. Ӏилманхоша хьаяь установка чоалхане яц хьаеш а болх беча лелаеш а, цунга дукха хӀама дӀа а додац. ХӀаьта обработка ярах да: дӀатӀахьежача холу тӀадаьнача ялата башхало.

— Бакъда, из гӀулакх эггара хьалха горьковски Ӏилманхоша дӀадоладаьдац, — аьлар совхоза директора Геннадий Сафонова. — Уж тайпа опыташ хьалхагӀа а яьй тхо долча, обработка яра цар установка шозза дукхагӀа овсарле йолаш болх беши методике шийн башхалонаш йолаши хилар мара хӀама доацаш. Тхона лоархӀаме да практически бухсоццаш хьахулаш дар. ХӀаьта дӀадахача шера хиннача хьувкъамо ше шийна тешал ду.

Йоккхийча колхозийи совхозийи кхашка кхаьча Ӏийнаяц дӀадувча гина обработка яра лазерни технологи. Хьаяьй «Урожай» яха бытовой лазер. Дукха ха йоаццаш медицине лазерни техника юкъейоалаяра йолча Калуге яьча Ерригсоюзани конференце гайташ хилар из.

Йоккха йоаца, шура лелаеча литрови пакета тара йола коробка шийн хозалца бӀарг тӀаозаш я.

«Прибора дог да зӀамига габарит йола оптически квантови генератор, — йоах «Урожай» яха бытовой лазер арахецача завода керттерча инженера Михаил Расторгуева. — Из ах проводникови я, галле арсенида тӀа хьаяь я, 0,9 микрометр йӀаьха инфрацӀе сердал луш я».

Болх беча вӀалла а кхераме яц бытовой лазер, яхаш белгалдоаккх керттерча инженера. Цкъа-дале, киса лелаеча 3—4 фонарика бола низ мара бац цун, шозлагӀ-дале, устройстваца сердал духхьала корпуса чуерзаю ги чудолча кювета чу. Кювет дӀататта велча, лазер автоматически болх ца беш соц.

«Урожай» яхача лазера болх бе йиш я переменни тока сетаца а, иштта аккумулаторашца, батарейкашца а. Прибор ювцаш цу е вокх культурай гина мишта обработка е еза дувцаш енна рекомендацеш я.

«Прибор» тохкаш массе а моттигашка баьцовгӀаш лазара духьалъоттилга лакхделар, уж дикагӀа тӀаяьлар, дикка дукхагӀа хьийкъар, — йоах Михаил Расторгуева. —Опыташ яьй бетта дуача хоарцамий, хоха, моркова, кхыча баьцадаарий гица. Дика белгало яьлар зизаш леладераштa а: обработкас режимага хьежжа зизай бос хувц. Цо йоккхий таронаш лу экспериментатораштa — хӀаман зем баккха ловш бараштa».

Эксперименташа хьахьокх лазер тӀехь - тӀехьа дукхагӀа юрта боахаме юкъейоалаеш экономически пайдане долга.

Виктор КВИТ. (АПН).

● Мишта ду шоана гӀулакхаш

НАХА ФУ ЭШ ХЬОЖ

Цхьа шу хиллал ха яьннай Назране «Ремстройбыт» яха керда предприяти болх бе йолаенна. Бакъда, хӀанз а из йолга ца ховш дукха нах ба укхаза. Цул совгӀа, города предприятей спискана а юкъе яхаяц из. ГӀоргйий. цӀаьхха мишта йода а ца ховш лоаццача хана урагӀ а яха, хьалха кхалаж хиннача метте из дӀаэттача? ХӀанз цо беча балхага, арахецача продукцега, цо кхоачашдеча наьха хьашташка хьежача городе, эггара къаьнагӀа йолча предприятех лархӀа мегаргйолаш а я из. Говза кулгаш дола мастераш ба цун цехашка къахьегаш. Къахьега дог доагӀаргдолаш а я уж. Къаьстта теркам тӀаозаш я столярни цех. Тайп-тайпарча маркех йола керда 11 станок латт цу чу. Наха коа-карта, цӀагӀа мел эшаш йола дахчан изделеш хьаю цу чу: догам дола наӀараш, кораш, тайптайпара наличникаш, плинтуташ, дийна Ӏотоха ардакх, лоха гӀандаш. Лоацца аьлча, хӀама эшаш цига хьавена заказчик никъ ца хулаш дӀаводац.

ШоллагӀа цех я аьшка изделеш хьаеш. Езаенна наха цу чу хьаю аьшка коанаӀараш, гаражаш. Нагахьа санна цӀенош де дезаш заказчик нийсвелча, из гӀулакх а хьаде йиш йолаш я «Ремстройбыт». Цу гӀулакха лаьрххӀа вӀашагӀъелла гӀишлойхой бригада я укхаза. ХӀама ца эшаш цӀенош хьал а дийя даьга дӀадала йиш йолаш я из бригада. Цу тӀа, гӀишлон материалаш лохаш, совлен ахча телаш уж «аьрдехьара» лехаш лела а везац заказчика. Хьастамага кхаччалца мел эша материалаш шийга я подрядчикага.

ХӀаьта цӀеношта чухьа накаташ е, е кхыча тайпара художественни хьисапе шоай цӀенош кийчде, хозде дагадехачарна а де гӀулакх долаш я «Ремстройбыт». Кхыметтел тайп-тайпара бесаш лепача кизгашца, глазурацa, догам долча гипсах яьча плиткашца цӀенош чура а тӀера а хоздеш тоаде ховш мастераш а ба укхаза.

Заказчикий аргӀа йӀаьхлуш йоагӀа тӀехь-тӀехьа, планаш тӀехкхоачашъе йолаеннай предприяти.

— Мишта вӀаштӀехьдаьннад шун селла сиха яр мо боккха боахам билла а иштта наьха хьашташ кхоачашде а? —хетт аз цу предприяте директорга Кодзоев Закречунга.

— Цу гӀулакха къайле кхетае хала дац, аьлар цо,— Еррига район а республика а оарцагӀ а ца йоахаш, бехк кхычарна дӀатӀа а ца леста беш тхоаш тохаделар тхо. тхоаш оарцагӀдаьлар мел эша гӀишлон материалаш лаха а болх бе нах вӀашагӀтоха а. Подряд юкъе а яьккха лоацпача хана хьайир шоана гуш йола йоккхий цехаш, башха навесаш, административни здани, кхыйола коара социально-бытовой объекташ.

Бицбаланзар кердача боахама кулгалхошта укхаза болх бе безача наьха хьашташ кхоачашле деза болхлой а. Кхыча объекташца цхьатарра хьалийо 20 сага лаьрхӀа йола столови, салоӀа цӀа, цӀе уголок, душ, кхыйола бытовкаш. Цулухьа специалисташ лехаш Ӏа яха дукха хало е езаш яц предприяти. ХьабоагӀаше а хов наха укхаза болх бе а салаӀа а шоашта паргӀата хургйолга.

— Дукха мах боаккхаш йий оаш хьаю изделеш, раьза бий нах цу маьхашта?— хетт аз директорага.

— Из мах «аьрдехьа» телачул 1.5—2-зза кӀезигагӀа хилар а хӀаьта хьаеш йола изделеш дикагӀа хилар а деций тхо долча нах дукхагӀа ахар, — аьлар цо.

Столярни цехе са теркам тӀаззар цхьан столяро. ЧӀоагӀа тайжа, сиха, хоза тохар цо ше дахчах хӀамаш хьаеш тохаш дола кулг. Из вар столяр Оздоев Ювназ. «Столяр-универсал» оал цох укхаза. Цун кулгашта хьае ховргдоацаш издели яц. Йоккха кулг-говзал йолаш ва цун новкъост Евлоев Ӏийса а. Дукха ба укхаза-м цу тайпара говзанчаш.

— Городе бахача нахага-м дӀакхоачаргдар шун гӀулакх, — яхаш хадийтац аз директорацара сай къамаьл. —Юрташка бахараша фу дергда?

— Царна де а гӀо да тха, — йоахар директора. — Цкъа-дале, цар тхога денна заказ кхоачаш а даь тхоай транспортаца цун наӀар тӀа дӀадахьа йиш йолаш да тхо; шозлагӀа-дале, юрташ к а тхоай пункташ-филиалаш хьаелла йиш йолаш а да. Говзанчаш юрташка кӀезига мичаб. Кхы мел эшар оаха Ӏалащдергда. Юртсовета исполкома председателаш тоха балар мара хӀама эшац.

ЧӀоагӀа эшаш оамал я социалистически маькарал. Из оамал йолаш ва вай ювцача «Ремстройбыта» директор Кодзоев Закре. ЧӀоагӀа эшар уж мо бола кулгалхой Наьсарен а кхыча а районий тӀехьа йисача социальни сфере.

М. КАРАЕВ.

Доазол дехьара

ПНР. В. И. Ленин польски лаьтта — Кракове, Поронине, Нови Тарге иштта кхыча моттигашка хилар цун революционни деятельносте лоархӀамерча этапех цаӀ.

Варшавера В. И. Ленина музей Польски Халкъа Республике дукхача наха йовзаш а уж чулатташ а я. Цун йоккхача экспозице — польски а советски а библиотекашкара хьайидаь цу ханарча документий, революционни изданей фотокопеш. Стендашкарча дукхача экспонаташа В. И. Ленина партийни мугӀараш кхотадара духьа баьча боккхача балхах дувц, хьежараштa дунен пролетариата баьчча соратникаш бовзийт цар сурташца, цу даькъе польски марксисташ а.

СУРТА ТӀА: Варшаверча В. И. Ленина музея юхе.

ЦАФ — ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ЯДЕРНИ ДОАЦАЧА ДУНЕНГАХЬА ГӀА ВАККХА БЕЗА

Дерригача дунен газетий хьалхара оагӀош хьалийза я «Советий бӀаьстанарча йоккхийча наступлене» — йоккхача шин державаша ядерни арсеналаш кӀезигье лаьрхӀа, эггара хьалха гаьна кхетар юкъерча боарaме дола ракеташ (РСД) дӀаяхара, хьакъехьара договор дара СССР инициативех долча кертаяздаьрех. Уж предложенеш я керттерча даькъе укх деношка Женеве дӀайолаяьча советско-американски переговорашка ювцаргъяраш.

ХӀанзарча ханара лоархӀамегӀа дола из декхар конструктивни бехктокхамеи хилар хьа а хьокхаш советски кулгалхоша, ховш ма хиллара, дукха ха йоаццаш Москве США пачхьалкхен секретараца Дж. Шульцаца переговораш йолча хана РСД хьакъехьарча проблемана, оперативно-тактически ракеташ (ОТР) дӀайоахилга а цунах дӀатохаш, барт бе шоаш раьза хилар дӀахьекхад: РСД оалачар хьакъехьа барт ма бингте а ЧССР-ерен ГДР-ерен шоай ОТР араяха а. кийча хилар. Эксперташта хетачох, цу тайпара соглашени е укх шерехьа а таро йолаш я.

Белгалдаккха доагӀа, цу тайпарча перспективо дунен тӀа реакци хьалхьоаю. Ядерни Ӏазапах Европа кӀалхаръяккха могаргдола соглашени яр континента тӀа бахача дуккха миллионаш болча наха могадаш хургдар. Из иштта хьаллоацаргхилара доккха тешал хинна дӀаэттай, масала, машара тӀехьара, бӀаьш эзараш наха дакъа а лоацаш ФРГ хинна бӀаьстанара выступленеш а. Уж манифестацеш йолча хана белгалдаьхар, советски инициативаша исторически шанс лулга. «Бокъо я тхона даха а кхоаненна а! ДӀаяха тха мехкара ядерни «першингаш-2» а ткъамаш дола ракеташ а!» яхаш дар демонстрантий бе доахкача плакаташ тӀа хинна лозунгаш. «Юманите диманш» яхача французски газето общественни мнени хоатташ яьча опросо яхачох, французех дуккха дукхагӀа бараш герзаш Ӏоаделга соцадара тӀехьа хилар, могайир тӀеххьарча ханара СССР инициативаш.

НАТО мехкий кулгалхоех аьлча, эггара хьалха США бараш а болаш, хьахулаш латтача перспективай хьакъехьа абстрактни оптимизмал дӀахо доалаш дац гӀулакх. Женевски переговораш юхадӀайолаялалехьа хьалхха президента Р. Рейгана вӀашагӀкхетараш даьд цу проблемай хьакъехьа конгрессерча республиканций лидерашца. КӀайча цӀен викало баьча хоамо деча тешалагӀа, президента дӀахайтад. хӀанз укх сахьате хаьдда позитивни жоп дала йиш йолаш вац ше, аьнна. «Фу хургда ала лерхӀаш вац со», — аьннад Рейгана, укх шера соглашени е таро хургйий, аьнна даьча хаттара жоп луш.

Американски администрацегарен цун союзникашкареи дунен халкъаша сатувсараш Советски Союза дараштa тара дола гӀулакхаш да, цар тӀахьех Вашингтон ядерни доацача дуненгахьа гӀа баккхара шоаш санна кхы йоацаш хьахиннача таронах пайда эца.

КЪАМАШТА ЮКЪЕ БАРТ БАРА НАЬКЪАГӀА

Дунен общественносто 21 апреле денз 27 апреле кхаччалца Машара дерригдунен совета решенегӀа Афганистанацарча солидарноста кӀира чакхдаьккхад. Ханага диллача из нийсденнад прогрессивни социально-экономически хувцамий наькъагӀа Афганистан дегӀайоалаяра юхьиг дӀайолаяьча исторически событе голатохар а хиннa дӀаэттача Апрельски революце нийс шу дизарца. 1978 шерарча Апрельски революце эгӀазбига корзагӀбаьхаб Демократически Афганистана моастагӀий — — хьоабанза бола тӀом афгански халкъа духьала болабаь йола США керте латтача империализман реакцеи низаш. 600 эзар совгӀа саг афганцаш байнаб цу тӀем тӀа, республикана духхьал из бахьан долаш хинна зе 50 миллиард афганел тӀехдаьннад.

Афганистана Халкъ-Демократически парте, мехка правительства хадданза лела а баьб лелабеш а ба ДРА-на гонахьара хьал политически средстващца тоадара никъ, цу гӀулакха керттердарех а лоархӀаш арахьара чугӀертилга Ӏалаьмате сиха соцадари дӀахо йодача хана из хургдоацаш гаранти ялари хьалхадоахаш бола никъ. Цу цхьан ханна Кабуло дӀакхайкадаьд дикача лоалахой, суверенитети хӀаране территориальни бӀарччали езара принципех Пакистанацареи Иранацареи гӀулакхаш тоаде ше кийча хилар.

Керда политически инициатива хинна дӀаэттаб къамашта юкъе барт бе аьнна афгански кулгалхоша дӀакхайкабаь никъ. ТӀом соцабарга хьежжа баха нах юкъе а озаш Ӏаьдала дерригача боарамашка машар бара комиссеш вӀашагӀйохка лерхӀ, оппозицеца кхыметтел коалиционни правительство вӀашагӀйолларга кхаччалца активни диалог е, байдда дӀабахараш юхабоалабе лаьрхӀад. Цу тайпарча наькъах хьахургбола пайда гуш ба.

Цхьабакъда нийса хургдацар къамаш бартадоаладара процесс цхьаккха духьале а халонаш а йоацаш дӀайодаш я аьлча. Мехка хӀанз моттигаш я арахьара новкъостал деш а герз Ӏодиланза а бола душманаш бандитий хьисапе чулелхаш. ЦӀий Ӏоухийташ леладеча гӀулакхащца нах кхерабе, къамашта юкъе барт белга соцаде, юххера а из дохаде гӀерт уж. Из зуламе антиафгански кампани вӀашагӀъеллараш Пакистане бӀи белла багӀа душманаштa керте латтараши цар империалистически дайи ба. Бахтар яхача агентства белгалдоаккхаш ма хиллара, афгански кулгалхой боабар духьа кӀалгӀолла тийша болх лелабарга а кхаьчад гӀулакх.

Из иштa дале а, НДПА ЦК Генеральни секретара нов. Наджиба дуккхаза белгалдаьккха ма хиллара, къамаш барта доаладара процесс тӀехь-тӀехьагӀа чӀоагӀлуш йоагӀа. Цунна бола тешам ба доттагӀал долча Советски Союзеи дунен общественноста шеррача гӀозарийи оагӀорахьара Демократически Республика хьаллоацаш а цунца солидарность йолаш а хилар.

АРГЕНТИНЦАША ХЕРЖАР — ДЕМОКРАТИ

ШоллагӀа кӀира да Аргентине, дуккхача шерашка военни диктатура лаьттачул тӀехьагӀа кхо шун ах шуи хьалха юха меттаоттаяь хинна буржуано - демократически чӀоагӀаленаш мелъеннилга хьахьокхаш йола событеш йолаенна, Граждански правительствана юха а духьала баьннаб военни бараш — хӀанз генералитет а йоацаш, юкъера командни звено, дуккхача гарнизонашка мятежаш а гӀовттаяь.

Цу выступленей юхьиг дӀайолаяьраш ба 14-ча тӀема - фегарча полка эпсараш, Кордоба яхача провинце, цар шоаш болча дӀалочкъаваьвар тӀема диктатура шерашка «Перла» яхача концлагера комендант хинна майор Баррейру. Метяжникаш Ӏаьдалгара Баррейру «такхалча витар» хьадийха ца Ӏеш, цар гуччахьа е къайлагӀа нах боабарах боабе гӀортарах, кхыдола зуламаш дарах бехке болча военни наха суд елга соцадир хьадийхар. Кастта из тайпа гӀулакх чакхдоаккхилга хьадехаш выступлени йир Бузнос - Айреса юхерча пехотни училища эпсарашеи курсанташеи хӀаьта тӀаккха — Сальта яхача города гарнизоно.

Путчисташа дӀадехачунга хьажа а царца кхы тайпа переговораш е а раьза ца хиннача правительствеи духхьал Аргентина Президента Альфонсинеи шоай чӀоагӀале хьахьекхар. Военничар леладечоа чӀоагтӀа духьале йир мехка бахача наха. Массе а оагӀорахьара тоӀабаь путчисташ тӀехьашка бовла безаш хилар. Мятежаш герз юкъе ца а доаледаше ӀотоӀайир, царна керте лаьттараш суда хьалхашка овттаргба.

Аргентински тӀемахоша лелабу тийша болх шийга диллача конституционни правительствана кхерам тӀатувсаш бацар. Цхьабакъда цар хьалхьоадир правительствана духьала шерра дувцаш хинна харц хабараш, кхыметтел Альфонсинана духьала аргентински аьттехьарабарий оагӀонгахьара дараш а.

ТӀемахой реакционни дакъацеи, правителственни политика цхьайолча аспекташта раьза боацаращеи барта а болаш (граждански президент волча хана тӀема керте латтачарех ца безараш дӀабоахаш цӀенбиртӀема, бюджет кӀезигйир, шийн эскар а кӀезигдар) дестабилизаци ярга, хӀанзара режим мелъярга дуг цар гӀулакх. Царна езац кхы а дикагӀа хьагуш йола мехка политически вахара демократизаци яра, бокъонца бола арахьарча политика никъ дӀабахьара йола, олигархе контадорски буржуазе, иштта царна тӀехьа йолча кхыча мехкий монополе хьашташца тарлуш йоаца тенденцеш.

Аргентина исторе чухь кӀезига хиннаяц бокххийча помещиккий, промышленникий, финансистий группировкаша военничар кулгашца граждански правительствашхувцаш йола моттигаш. ТӀеххьара событеш переворота лаьрхӀа репетици, шийн тайпара низаш хьажар дарий - хьогӀ? Цар ограниченни масштабон къаьст - къаьстта вӀаши бувзам боацаш хиларон из вывод бакъяц. ХӀаьта бокъонца дерригача халкъо путчисташта яьча духьалено чӀоагӀду: реакце лелабеча тийшача балхо аргентинцаш кӀаьдбеннaлга, цар хержар — демократи йолга.

Юрий РОМАНЦЕВ, Виталий ЧУКСЕЕВ, Георгий КУВАЛДИН. (ТАСС).

Спорта хоамаш

КIАЛТОХАР

ДIадахача шоаттдийнахьа Грозне лакхарча спортивни говзала республикански школа гимнастически зале дIадоладеннад доккха цIей. Укхаза торжественни хьале хьайийллай бокхагIболча атлеташта юкъера ший лоIаме кIалтохарах йола Российски Федераце чемпионат. Цу тайпара турнир вай республике духхьашха хулаш я.

ЧIоагIа хоза кийчъяь яр зал. БIарг мел оттача байракхаш, транспаранташ, зизаш... Зал йизза гулбеннаб спорт езараш. Уж бахкаб Грознера хинна ца Iеш, республика районашкара, Дагестанера, ХIирийченера, кхычахьара.

Беза хьаьший санна тIаийцар укхаза цIи хеза спортсменаш-ветеранаш, специалисташ. Уж ба спорта заслуженни мастер, СССР заслуженни тренер Ю. А. Шахмурадов, РСФСР вIашагIкхийттача команда вокхагIвола тренер, СССР заслуженни тренер Х. М. Хутбиев, РСФСР Госкомспорта массови тайпай управлене начальник В. И. Борисов, яхьий керттера судахо А. Е. Ананин, кхыбараш.

Тамаш е езаш хIама дац ер чемпионат Нохч-ГIалгIай лаьтта чакхйоалаш хилар. Беррига мехка а доазол арахьа а дика довзаш да ший лоIаме кIалтохарах болча вай атлетий толамаш. Виазза дунен чемпион хиннав Хасимиков Салман, дунен чемпионий цIераш лелаяьй Орцуев Хьасана, Бисултанов Асланбека, кхычар. Толамаш даьхад кхыча турниркашка а.

ХIана а болаш ба вай республике цар гIулакх дIахо хьош бола цIи хеза къона спортсменаш. Царна юкъе ва Европа чемпион Вараев Аднан, кагирхошта юкъера дунен чемпион Умаров Рамзан.

Турнир хьайийллачул тIехьагIа, дIадоладелар ирача къовсамера вIашагIкхетараш. Цига дакъа лаьцар вай мехкахоша а. Хьалхарча дийнахьа цар массане а толамаш даьхар. Котбаьннараштa юкъе бар А. Музикашвили, С.-Хь. Муртазалиев, М. Гетагажев, З. Нуцулханов, А. Бадалов...

ШоллагIча дийнахьа дIахояхьар яхьаш. Юха а толамаш даьхар «фусамдаьша», царех дукхабараш ханал хьалха котбаьлар. Къаьстта дика дешаш ала лов Гетагажев Мухьмадах. Цо ирача къовсаме эшавир Краснодарера атлет, Советски Союза чемпионата призер Сааев Руслан.

Белгалваккха лов Бадалов Алухад а. Цунна духьале е аьттув балaнзар ГуржегIен викала, дунен юкъерча класса спорта мастера Батаев Заьлмахий.

Цхьайолча дозала категорешка дийнахьа шишша-нхоккха вIашагIкхетараш хул. Масала, А. Музикашвили — дитъ, С.-Х. Муртазалиева З. Нуцулханова — пхиппа вашагIкхераш чакхдаьхар.

Чемпионата итогаш тахан йовзаргья вайна.

✦

Ульяновски областерча Дмитровграде кагирхошта юкъера ший лоIаме кIалтохарах йола турнир чакхъяьлар. Цига дакъа доацаш хилар тренера В. Садыкова кийчъяь вай республикера команда а.

Шоай дозал 87 килограммага кхаччалца долча атлеташта юкъе толам баьккхар № 11 йолча СПТУ дешархочо Мазаев Аслана. ШоллагIча моттиге ва № 49 йолча юкъерча школа дешархо Кузьгов Iалихан (47 кг).

✦

ФУТБОЛ

Ломма дIайолалу «А» класса шоллагIча группа командашта юкъера яхьаш. Цу дийнахьа Грозненски «Терека» тIаэцаргья Саратовера «Сокал».

Кердача сезона кийчо еш вай футболисташа Тольятерча «Торпедацара» доттагIлен вIашагIкхетар чакхдаьккхар. Грозненцаш счет 1:0 йолаш котбаьлар.

✦

ЕЗА АТЛЕТИКА

Мая шоллагIча дийнахьа дIайолалу езача атлетиках йола Европа чемпионат. Цига дакъа лацара кандидаташ ба вай мехкахой И. Арсамакови М. Седаеви.

А. ИЗМАЙЛОВ.

ДАЬХЕ ЛОРАЕ IОМАЛЕ

Традиционни а хинна дIаэттад вай республике призывника денош. Ерригача районашкара боагIа Грозне кастта эскаре гIулакх де баха беза кагирхой. Укхаза цар гойт юххьанцара тIема кийчо яра урокашка шоаш Iомадаьр, физически низ, дагабоал тIема ветеранашца, дош лу цар гIулакх дIахо дахьа.

Цу тайпара мероприяти хилар дIадахача шоаттдийнахьа а. Хургболча салташка моаршал хатта Ленина цIерагIча майда тIа баьхкабар фронтовикаш, бIухой-интернационалисташ. ДIайха дешаш аьлар призывникашка Нохч-ГIалгIай АССР военни комиссара В. И. Кузнецова.

— Кастта запасе боалачарна когаметта дIаоттаргда шо. Тхо тешаш да оаш доаггIача тайпара дIахьоргья вай мехкахой традицеш. Масал а хинна дIаотталда шоана Советски Союза Турпалхочун Г. Демченкой, вежарий Аушевгiар, С. Хачукаева, интернациональни декхар кхоачашдеча денали къонахчали гойтача вай дуккхача кхыча мехкахой вахар.

Дег чу дужаш дар Сийлахь-боккхача Даймехка тIема доакъашхочо Д. Габаева, бIухочо - интернационалиста Е. Зайцева дийцар а.

Хургболча салтий цIерагIа къамаьл дир № 7 йолча профтехучилища дешархочо С. Раутске.

Митинг чакхйоаллаш В. И. Ленина памятника йисте зизаш дехкар кагирхоша.

Цул тIехьагIа хургбола бIухой Грозненски гарнизоне хилар. ХIаранена ловра салтий малагIча хьалашка бах, цар мишта салоI хьажа. Къаьстта безам ба цар тIема техниках дар ха, из бIаргаго.

— Со хIанз шозлагIа ва укхаза, — аьлар Назрановски № 14 йолча профтехучилища дешархочо Бузуртанова. — ХIаьта ер деррига а юххьанца гуш мо сакъердаме хет сона. Кастта эскаре ваха веза. Къамаьл дац, аз кийчо яьй. Iомавеннав ниса топ кхосса, адарах шоллагIча разряда нормативаш кхоачашъяьй.

ДIайолаелар спорта тIемаприкладной тайпай яхьаш. Укхаза массарел дикагIа хилар Октябрьски района викалаш, шоллагIча моттиге ба Ленински района кагирхой, кхоалагIча — шелковчанаш.

СУРТАШ ТIА: Ачхой-Мартановский Назрановский районий викалий колоннаш.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ПАНДАРА ОАЗ ЕКАР

Л. Н. Толстойя цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете чакхйоалаш я хIара шера хулаш йола «Студенчески бIаьсти» яха фестиваль. Укх шера из хьайийллар исторически факультета студенташ. Из тамаш а яцар — хьалхарчар фу ду, цар малагIа темаш хьалъайю, малагIа кхоачамбоацараш да хьажа ловра царна, цунга хьежжа шоай программаш тоае безаш а бар.

Жюре хоам бир фестивала бокъонех: хIара номера очкош а увттаеш мах бу, результаташ доакъашхошка а гулбеннарашка а дIайовзийт. Цул тIехьагIа дIайолаю хургболча историкаша шоай программа. Гулбеннарашта езаелар тайп-тайпарча курсий студенташа оттаяь «Комсомольски собрани» яха эстрадни миниатюра. Цар дувц тахан вуза хьалхашка латтача декхарех, перестройка гIулакхаш.

ЦхьоалагIча курсе дешаш болча ВиноградовгIар Алексей Борисен, шоаш гитатара а лоткхаш дIаоал машарахи безамахи дола ши илли. ТIаккха дIайолалу музыкально-литературни композици. Вахарах, Даьхенах, иразах я К. Хизриевас, И. Мугадаевас, А. Джамалдинова еша стихаш.

Массане безам тIаззар «Циска цIа» яхача фаьлга инсценировка.

Фестиваль дIахойода, шоай говзал гойташ ба кхыйолча факультетий студенташ.

М. ТУТАЕВА.

ДАИМ ТЕРКО ЕШ

ОСВОДа Нохч - ГIалгIай республикански совета къаьста укх тIеххьарча шерашка доккха дакъа юкъедихьад РСФСР ОСВОДа системана. Соахка баьча баллха Къулбаседа Кавказа зоне шоллагIа моттиг яьккхай цо, хIаьта цул хьалха дIадахача шин шера котало а яьккхай, карара кара тела ЦIе байракх а лелаяьй.

ХIара районе, городе вIашагIъеллай хиш тIа сага вахар лорадара йола лаьрхIа комиссеш, царна кулгалду моттигерча райгорисполкомий председателий заместителаша. Йолаш я цу хьакъехьара республикански комисси а, цун кулгалхо НГIАССР Министрий Совета председатела заместитель Т. У. Махмудхаджиева.

Укх тIеххьарча шин шера республикера ОСВОДа члений мугIараш шерденнад, хIанз цунна чувоагIа 166 эзар совгIа саг. ДукхагIа хиннай юххьанцара организацеш а.

Боккха теркам тIабохийт хила болхараш кIалхарбахара служба тоаяра. Духхьал шин шера цу гIулакха кийчваьв 815 саг, некде Iомабаьб дукха нах. Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а кIезига дац цу даькъе, бераш некде Iомадар во латт республике, къаьстта юртбоахама районашка. Бахьан — хин бассейнаш цхьацанахьа е вIалла йоацаш хилар, е уж ца таар. Из дош республика кулгалхошта дика ховш да, укх тIеххьарча хана гIулакх меттахьа а хьайнад. ЛаьрхIа да хIара районе некдара бассейнаш хьае. Из эшаш хIама долга кхетадаьд къаьстт - къаьстача организацеша а. Масала, некдара бассейнаш ийцай Ножай-Юртовски района Ленина, Калинина, Шерипова, Гагарина цIерагIча боахамаша. Дукха йисаяц уж дIаоттае. Цу тайпара бассейн хьаелларгья кастта ОСВОДа республикански школе а. Уж эца заявкаш еннай ДОСААФ обкома, республикански спорткомитета, Аргунски аьшкабетонни конструкцей завода кулгалхошеи профсоюзни комитеташеи. Цхьабакъда, из а кхоачамболаш дац — некдара бассейн хила еза хIара школе. Амма уж эцара заявкаш ялара сухал беш яц просвещене министерство.

Грозненски Iам тIа йолаш я ОСВОДа республикански совета хин база, бакъда укхаза дукха нах некде Iомабе вIаштIехьадац. Цкъа лета, гаьна я из, шозлагIа лета, цу гIулакха эша специалисташ кIезига ба.

ОСВОДа республикански совета цахаддаш кхоачашъю финансови планаш. Из дара цхьатарра дакъа юкъехьоц районни организацеша. Цхьаболчар декхар тIеххоачашду, вожаш тIехьабус. Цхьацанахьа ОСВОДа члений мугIараш кIезигдалар нийсдалийтад, цунга хьежжа лаьгIденнад цар хьатела ахча а. Цу тайпара хьал да Советски, Урус - Мартановски, Малгобекски, Веденски, Сунженски районашка. Керттерча даькъе республикански план кхоачашъю город Грозне районни советаш, юххьанцарча организацеша хьинаре болх бар бахьан долаш.

ХьатIаккхоачаш латт боккхийбараш а бераш а хи йисте салоIа, лувча ухаргбола ха. Ма хулла сихагIа кийчде деза республикера Iамаш нах тIаэцара. Цу тайпара болх дIаболабаьб Грозненски Iам тIа, Заводской района, Гудермеса, Назрана, Шелковская яхача станице прудашта. Цу моттигашка болх беш я лувчаш бола нах лорабу станцеш а.

Цхьайтта пионерски лагере берашта лувча моттигаш я. Эггара кIезигагIа лаьрхIача а, некдар хьеха ховш шовзткъа саг везаргва цига. Цхьабакъда, хIанзарчоа уж нах болаш бац. ДукхагIа из болх чакхбоаккхараш физрукаш ба. Сона хетачох, нийса хургда хьехархой института спортивни факультета студенташ цу гIулакха кийчбеш хилча. ТIаккха пионерски лагерашка чакхйоаккхаргьяр цар шоай практика. «Лагере хинна цхьаь цаI бер некдар ца Iомадеш цIа ма дерзалда!» — иштта хила еза вай лозунг.

Республикански ОСВОДа новкъосталца НГIАССР чурча гIулакхий министерствас ийцаб некдеш бола бассейн, из дIаоттабаьб Ф. Э. Дзержински цIерагIча пионерски лагере. Цхьабакъда, цига болх бе саг оттаваьвац. Юха а бераш некдар ца Iомадеш дус.

Новкъа дале а, ца аьлча далац цхьадола Iамаш хила болха нах кIалхарбаха аьттув лу средстваш вIалла йоацаш долга. Кхераме да цар бердаш, посташ белгалъяьхаяц, бIеха да хий. ВоагI-воагIар, вод-водар соп укхаза. Цудухьа хатар хилара кхерам боккха ба.

Каст-каста хувцалу райгорсоветий председателаш. Цу тайпара масалаш да Ачхой-Мартановски, Малгобекски, Сунженски, Надтеречни районашка. Хьагучох, моттигерча кулгалхоша хи тIара гIулакхаш тесса дитад, эсала болх бу юххьанцарча организацеша, хатарех дола хоамаш тIехьадоах. Старопромысловски района пруда юхе йола средстваш лелаю цIа хьалдаьдар. Цхьабакъда, цига штатни бөлхлой ца хилар бахьан долаш цу цIеношка мел хинна хIамаш лочкъаяь дIайихьай. Иштта хул кулгалхоша мело йича.

КIезига хатараш хул хи тIа корта бохабу малараш меларий бехкагIа. Укхаза ОСВОДа районни советашен ца малара тIехьа обществашеи цхьана болх бе беза. Къаракъа хьаьшашта моттиг яц Iамашта, прудашта юхе, бассейнашка.

Балхаца кхоачамбоацараш дале а, ОСВОДа Нохч - ГIалгIай республикански совет Российски Федераце дикагIчарех цаI я. ДIадахача шера итогех республике йоаржаьча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар Заводскойи Шалинскии райсоветаша (председателаш Т. Вовченко, Х. Джабраилов). Дика ба аьнна белгалбаьккхар Ленински, Грозненски, Октябрьски, Наурски райсоветий болх. Цар кулгалхой ба Т. Котикова, З. Яхъяева, В. Боровиков, Н. Короткий.

Таханалца даьр кIезига деце а, дIахо кхы а доккхагIа декхараш латт тхона хьалхашка. Из кхета а деш, кхы а хьинарегIа оаха болх бергба.

М. ШАМАЕВ,
ОСВОДа Нохч - ГIалгIай республикански совета председатела заместитель.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

28 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — М. Горьке ерriга пьесаш. «Мещане». Фильм-спектакль.
10.35 — «Кердадараш».
16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.10 — 21 бIаьшерен экспедици. Дешархошта Iилма-довзийтара передача.
17.10 — «ГIанд». Мультипликационни фильм.
17.25 — «Хьаьхе а хоам бар». Чернобыльски АЭС хинна событехи авари дIаликхара даьча гIулакхехи телевизионни документальни фильм.
18.45, 22.40 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Iилмеи вахари».
19.30 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Лара тIехьа водар». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — ТелетIий Москва — София.
22.55 — «Чаплиниана». Фильм- балета премьера. Ч. Чаплина музыка тIа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Сай Муганера нах дукха беза». Телевизионни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Музыка. 2-гIа класс. И. О. Дунаевский.
9.05 — Французски мотт. Iомабу 2-гIа шу. 40-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар.
10.25 — Iилма - довзийтара фильм.
10.35, 11.40 — Информатикан вычислительни техникан лардаш. 9-гIа класс.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.10 — «Идеальный муж». Художественни фильм.
13.40 — Хьехархочун экран. И. В. Гете — «Фауст». 9-гIа класс.
14.10 — «Кердадараш».
17.10 — «Город». Документальни фильм.
18.00 — Фильм-реклама.
18.05 — Дунен халкъашта юкъера хьал (гIалгIай меттала).
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Шоана хетар» (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.20 — Тха выступлений дерагIа.
19.30 — Къахьегама коллектива эшаш дола гIулакхаш (нохчий меттала).
19.45 — «Сийлахь Октябри вай мохки». А. Серафимович (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — «Саги закони».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Энгараш». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

29 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «ЛарагIа водар». Художественни фильм.
9.35 — «Кердадараш».
16.00, 17.10 — «Кердадараш».
16.10 — Документальни фильм.
16.40 — «Вай беш».
17.15 — «...Ялхийтта шу даьнен бокихагIен».
18.00 — Спортивни программа. Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группа командай матч. Австрера трансляци. Футбол. Европа чемпионата хержа матч. СССР сборни — ГДР сборни. Киевера трансляци. Перерыв йолча хана (18.40) — «Тахан дунен тIа».
21.00 — «Ха».
21.30 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группа командай матч. Австрера трансляци. Перерыв йолча хана (22.10) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «МоллагIча цIагIа чувола». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гIа класс. СССР Iалам лорадар.
9.05, 14.00 — Немций мотт. Iомабу 2-гIа шу. 17-гIа передача.
10.05 — Iилма-довзийтара фильм.
10.35, 11.40 — Истори. 9-гIа класс.
11.05 — Шахматни школа.
12.10 — «Не все кометы гаснут». Художественни фильм.
13.25 — Хьехархочун экран. Физика. 6-гIа класс.
13.55 — «Кердадараш».
14.30 — Историе урокаш. Телевизионни журнал.
17.05 — Телефильм.
17.35 — «Республика кхашка (гIалгIай меттала).
17.50 — «Балха моттиге — да волаш». Документальни фильм.
18.10 — «Телезу» (нохчий меттала).
18.25 — Хьувкъам-87.
18.55 — Фильм-реклама.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Маьлха мозаика». Телефильм.
19.40 — «Мукъача сахьаташка».
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — «Iилмеи техникеи». Киножурнал.
20.25 — Дунен музыкальни культура ганзера. И. Брамс. № 3 йола соната.
21.00 — «Ха».
21.30 — «КIайча бийсан ашараш». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

30 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группа командай матч. 3-гIа период. Австрера передача.
9.45 — «Кердадараш».
16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.15 — «Заманхочун суртсибат». Телевизионни документальни фильмаш: «Вай лоалахо», «Соколенко Тамарай саготонаши догдоахилгеи».
17.00 — «Моаршал да хьога, илли».
17.35 — «Город, папаи сон». Документальни фильм.
17.55 — «Агропром: таханеи кхоанеи».
18.25 — Мультипликационни фильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Чикагора Филадельфе кхаччалца». Телевизионни документальни фильм.
20.00 — «Музыканташа бегаш бу».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Телехьажархочун спутник».
22.15 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Iан боал». Художественни фильм.
23.40 — «Тахан дунен тIа».
23.55 — «Кулгаш хьаллаца вай, доттагIий».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Iалам Iомадар. 4-гIа класс.
8.55 — Iилма - довзийтара фильм.
9.05, 14.05 — Испански мотт, Iомабу. 2-гIа шу. «Буйэнос-Айрес».
9.55 — «Апельсинаш педаш чу дIатIайотта». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.40 — Гонахьара дуне довзар. 1-гIа класс.
10.55 — А. Фатьянова поэзи. ТIема шерий стихаши иллеши.
12.00 — «КIайча бийсан ашараш». Художественни фильм.
13.35 — Хьехархочун экран. Истори. 6-гIа класс.
14.35 — «Кердадараш».
14.40 — «Вай беш».
17.35 — Советски Союзе гIолла. Кинопрограмма.
18.25 — «Агропром: гIулакхаши нахи».
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.20 — Моаршал да хьога, ЦхьоалагIа май! Литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).
19.50 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.05 — ДоттагIий экран. Казахски ССР-и Болгаре Халкъа Республикаи телевиденей музыкальни программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — СССР халкъа артистнай М. Биешу концерт.
22.45 — «Кердадараш».

1 МАЙ
I ПРОГРАММА
ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ ЦХЬОАГIОН ДИ

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — А. Твардовский. «ЗIамигача а йоккхача а Даьхенах». Фильм-концерт.
8.35 — Илли оал «Рябинушка» яхача вокальни триос.
8.50 — «Укх бIаьшерен денош». Документальни фильма премьера.
9.20 — СССР халкъий иллеши халхараши.
9.40 — Москва. ЦIе майда. Дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой цхьоагIон ден 1 Майна хетаьь передача. Йистеьлча — ЦIейна хетадаь концерт.
12.00 — «Ленин. Целеустремленность». Iилма - довзийтара фильма премьера.
12.20 — «Пит Сигер: Мы преодолеем». Музыкальни передача.
13.25 — Дунен халкъий творчество.
14.10 — «Беро сатийна наб е еза». Мультипликационни фильм.
14.30 — ГАБТа солистий а оркестра а концерт.
15.25 — Телевизионни документальни фильм.
16.20 — СССР паччахьалкхен академически халкъа халхарий ансамбла концерт.
17.05 — «Цири массанена а деза».
17.50 — Экрана тIа духхьашха. «Малх киса чу». Художественни фильм.
19.00 — «Моаршал да хьога, май!». Музыкальни программа.
21.00 — Дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой цхьоагIон Ди 1 Май дездара репортаж.
22.00 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группа командай матч.
00.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — Илли оал, халхаювл къонал.
8.35 — «Советски Союзе гIолла». Киножурнал.
8.55 — Революцен поэмаш. А. Блок. «Шийтта». Фильм-концерт.
9.20 — СССР халкъий иллеши халхараши.
9.45 — Дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой цхьоагIон ден 1 Майна хетаьь город Грозне хинна демонстраци. Йистеьлча — «Сомий беш я са город». Концерт.
12.20 — Фильм - берашта. «ЦIимхара кIиранди».
13.35 — «Приэльбрусье». Телевизионни фильм.
13.45 — «Проснись и пой». Московски сатира академически театра фильм-спекткаль. Автор — М. Дярфаш.
15.25 — «Кура кемалг». Мультипликационни фильм.
15.45 — «Деррига а безамгара долалу». Художественни фильм.
17.00 — «Алушты край уединенный». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.10 — «Веселая хроника опасного путешествия». Музыкальни фильм-ревю.
18.30 — Документальни фильм.
18.50 — «Са хьамсара Даьхе». Фильм-концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Республика цхьоалагIа май дезду. Репортаж.
20.35 — Концерт.
21.00 — Дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой Ди 1 Май дездера репортаж.
22.00 — Экрана тIа кинокомеди. «Операция «Ы» и другие приключения Шурика».
23.35 — «Кердадараш».

2 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группа командай матч. Австрера передача.
8.40 — Мультипликационни фильмаш.
9.00 — «ХIана, сендухьа». Берашта йола передача.
10.00 — «Массанена а хIаранена а».
10.30 — «Сий». Телевизионни фильма премьера.
11.00 — Советски композиторий симфонически миниатюраш.
11.25 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Историен довргдоаца мугIараш. «ТIом». Художественни фильм. Алма-Ата.
13.30 — «Сакъердаме ноткаш». Кхелетача вокалистий конкурс.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Гушдар — теша хала дар».
15.50 — ВЛКСМ XX съезда делегаташта а хьаьшашта а оттадаь Кремлевски съездий Двореце хинна концерт (17 апреле хиннар нердадаккхар).
18.00 — Мультипликационни фильмаш: «Топтыжка», «Икар и мудрецы», «ГIайре», «Человек в рамке», «Отелло-67».
18.40 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Къиза романс». 1, 2-гIа сереш.
21.00 — «Ха».
ШОАТТДЕН САЙРИЯНА.
21.40 — Боккхийчарна мультипликационни фильмаш: «Контакты... конфликты».
22.15 — КВН-87.
00.15 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iуйранара почта».
9.30 — «Хьайна хетар ала». Iилма - довзийтара фильма премьера.
9.55 — «Служили два товарища». Субтитрашца художественни фильм.
11.35 — Республика цхьоалагIа май дезду. Репортаж.
11.35 — ДоттагIлен сийрда Iуйренаш. Къулбаседа - ХIирийчени Нохч - ГIалгIайчени телевидене программа.
13.25 — Реклама.
13.30 — «Он приехал в поминовения». Телевизионни спектакла премьера. Ж. Сименона романа мотивех. 1, 2-гIа сереш.
17.10 — Документальни фильм.
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (Москва).
19.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — ЦСКА. 2-гIа тайм.
20.45 — Илли оал М. В. Ломоносова цIерагIча МГУ академически хоро.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Небесный тихоход». Художественни фильм.
22.55 — ЛоIаме латар. Европа чемпионат. Болгарера передача.
23.40 — «Кердадараш».

3 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Уроки лахты». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйранара почта».
11.30 — Никъ берий клуб.
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — ТелетIий Москва — Лондон.
16.00 — «Надежда Крупская». Iилма - довзийтара фильма премьера.
16.29 — Телевизионни журнал.
16.50 — Фильм - берашта. «Добро пожаловать, или Посторонним вход воспрещен».
18.00 — Мультипликационни фильм.
18.15 — Киноафиша.
19.00 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группа командай матч. 1, 2-гIа периодаш. Йистедаьлча — (20.30) — «Заман ритмаш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоккей. Дунен чемпионат. Финальни группа командай чемпионат. 3-гIа период.
22.15 — «ШерагIа го». Эстрадни программа. Йистедаьлча — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта!».
8.20 — «Таллински музыкальни картинка». «Революционни пхи илли».
8.40 — «Царевна лягушка». Мультипликационни фильм.
9.10 — Дунен музыкальни культура ганзера. Ю. Шапорин. Симфония — кантата.
10.30 — «Эрсий къамаьл».
11.00 — «Шин океаний берд». Телевизионни документальни фильм.
11.30 — «Миха сьрг». Телевизионни спектакла премьера. Автор — Ю. Визбор.
14.20 — Болама кхерамзе.
14.25 — «Оризонт» яхача ансамбла концерт.
15.00 — Хоккей. Дунен чемпионат.
17.25 — «Милая роща». Телевизионни документальни фильм.
17.45 — Ленинградски студе телевидене программа.
19.00 — «Хьайбай дунен тIа».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». Мультипликационни фильм.
20.15 — «Вай цIа». Телевизионни журнал.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Приказано взять живым». Художественни фильм.

РАДИО

28 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Лирически илле концерт.
9.15 — КПСС обкома пленума мугIара тIехьам. «Болхлой уйлаш» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Ца малар — вахар норма» (гIалгIай меттала).
16.16 — 17.00 — «Социалистически яхье хьалхалаттараша». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Специалиста хьехамаш».

УКВ

19.00 — Вежарашха йолча республикай композиторий концерт.
19.30 — Сайриййнара концерт.

29 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Концерт.
11.15 — Беседа.
11.30 — Боккхийчарна берех лаьца! Беседа (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — Ашараш.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Эргалоний белгалонаш». Беседа.
16.15 — «Социальни дешаш къестадар — кадрай гIулакх а политически кхетам хилара а хьокхам».
16.30 — 17.00 — «Музыкальни инструментий истори» яхача циклацара передача.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Специалиста хьехамаш». Ветеринарни Iилмай кандидата Б. Дикаева беседа (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Дикаев Мохьмада иллеш.

30 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Концерт.
11.15 — Боккхийчарна берех лаьца! «Сенца хоза ва саг?». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Юрта социальни сурт-сибат».
11.45 — 12.00 — «ЦхьоалагIача майна къахьегама совгIаташ» (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Ашараш.
17.30 — Беседа (гIалгIай меттала).
17.45 — «Октябро чIоагIдаь доттагIал».
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Юртарча къахьегамхой рапорташ» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — «Вальсагара вальсага». Концерт.

1 МАЙ
ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ ЦХЬОАГIОН ДИ

8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Иллеши Маршаши.
15.15 — «Машарен къахьегамен цIей». Композици (гIалгIай меттала).
15.35 — «Хьона, Даьхе, тха къахьегама совгIаташ» (нохчий меттала).
15.50 — «Юрта къахьегамхоша рапорташ тел».
16.00 — 17.00 — ЦIейна хетадаь концерт.
18.00 — 19.00 — ЦIей дездеш я йиъ орден лелаеш йола Нохч-ГIалгIайче (эрсий, нохчий, гIалгIай метташка).

УКВ

19.00 — Концерт.
19.30 — Сакъердаме иллеш.

2 МАЙ

6.40 — «ДоттагIий моаршалаш».
6.50 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — «Дош кхоачашдаьд». Корреспонденци (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — Ашараш.
10.15 — «Вежарашха цхьоагIо» (гIалгIай меттала).
10.35 — 10.40 — Ашараш.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Май — из дег тIара бIаьсти». Радиокомпозици.
12.40 — «Машарен къахьегамен цIей». Литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — «Бригадни подряд — балха тIа» (гIалгIай меттала).
15.15 — 16.00 — Концерт.
18.00 — 19.00 — «Ашарий почта».

УКВ

19.00 — Халкъа ашараш.
19.30 — Халхара ашараш.

3 МАЙ

7.15 — «Коммунист яхача цIеро денхарийла ву» (гIалгIай меттала).
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхаеза ашараш.
11.20 — Нохч-ГIалгIай республикански музыкальни училища камерни оркестра концерт.
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — 18.30 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт.

УКВ

19.00 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт.
19.30 — Инструментальни ашараш.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Слесара-газовика балха тIахьожам лакхбара, иштта газови приборех пайда ийбара бокъо чIоагIъяр духьа абонент газах кхерам боацашен хьурмат дешеи пайда ийбарах йолча инструктажах чакхвала, хIаьта иштта «Грозгоргаз» ЭПУ-ра технически кабинетера контрольни журнал хьаэца лекхарийла ва. Цар адресаш:

1. Старопромысловски шоссе, 38. Цига № 4 йолча автобусаца, № 2 йолча троллейбусаца «Горгаз» яхача остановке кхаччалца ваха веза.

Цо 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца болх бу, (шоаттеи кIирани деношкара дIаиккхача).

2. Революце проспект, 11 (шура йохкача тика коа). Цо 10 сахьат даьлча денз 19 сахьат даллалца болх бу. (кIирани оршоти деношкара дIаиккхача).

«Грозгоргаз» — ЭПУ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84, культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05163. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1631.